

PK-YRITYSBAROMETRI KEVÄT 2013

Sisällys

	ESIPUHE	3
	TIIVISTELMÄ	4
1.	AINEISTO JA ENNUSTEKYKY	6
2.	PK-YRITYKSET KANSANTALOUDESSA	9
3.	SUHDANTEET	10
	3.1 Yleiset suhdannenäkymät	10
	3.2 Liikevaihto	12
	3.3 Kannattavuus	13
	3.4 Vakavaraisuus	14
	3.5 Investoinnit	15
	3.6 Tuotekehitys	16
	3.7 Henkilökunnan määrä	17
	3.8 Vienti	18
	3.9 Tuonti	19
	3.10 Tuotantokustannukset	20
	3.11 Inflaatio-odotukset	21
4.	TOIMINTAYMPÄRISTÖ, KASVUHAKUISUUS JA SOPEUTUMINEN	22
	4.1 Pk-yritysten kasvustrategiat	22
	4.2 Työllistämisen esteet	23
	4.3 Ulkoinen rahoitus ja sen käyttö	24
	4.4 Maksuvaikeudet	28
	4.5 Suhdannelanteeseen sopeutuminen	29
5.	AJANKOHTAISET KYSYMYKSET	33
	5.1 Suuryritysten sopeustoimien vaikutus pk-yrityksiin	33
	5.2 Valtiontalouden tasapainottamisen keinot	34
6.	YHTEENVETO ALUEELLISISTA TULOKSISTA	35
	PK-YRITYSBAROMETRIN ALUEJAKO	36

PK-YRITYSBAROMETRI

Kustantaja:
Suomen Yrittäjät ry
PL 999, 00101 Helsinki
puhelin 09 229 221

TÄMÄN RAPORTIN OVAT LAATINEET SUOMEN YRITTÄJIEN:

- varatoimitusjohtaja **Timo Lindholm**
- ekonomisti **Petri Malinen**
- ympäristöekonomisti **Eini Lemmelä**

Taitto: suunnittelija, Lea Hult, Suomen Yrittäjät
Painopaikka: FRAM, Vaasa

Esipuhe

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisena että alueellisinä raportteina.

Valtakunnallisessa raportissa tuloksia käsitellään koko pk-sektorin näkökulmasta ja myös päätoimialoittain teollisuuteen, rakentamiseen, kauppaan ja palveluihin jaoteltuna. Alueraportteissa kehitystä verrataan erityisesti kyseisen alueen yritysten ja koko maan välillä.

Kevään 2013 Pk-yritysbarometri perustuu yli 4000 pk-yrityksen vastauksiin. Se kuvaa siten kattavasti suomalaisten pk-yritysten käsityksiä taloudellisen toimintaympäristön muutoksista sekä yritysten liiketoimintaan ja kehitysnäkymiin vaikuttavista tekijöistä.

Tässä raportissa tarkastellaan pk-yritysten suhdanneodotuksia, työllistämisen esteitä, sopeutustoimia ja rahoitustilannetta.

Ajankohtaisilla kysymyksillä on tällä kertaa selvitetty yrittäjien suosituksia valtiotalouden tasapainottamiseksi, yritysten maksuvaikeuksia sekä suuryritysten tehostamistoimien vaikutuksia pk-yrityksiin.

Helsingissä 11.2.2013

Jussi Järventaus
toimitusjohtaja
Suomen Yrittäjät

Pauli Heikkilä
toimitusjohtaja
Finnvera Oyj

Markku Wallin
osastopäällikkö
Työ- ja elinkeinoministeriö

Tiivistelmä

Pk-yritysten odotukset lähiajan suhdannekehityksestä ovat hieman aiempaa toiveikkaampia. Vaikka Euroopan talouskehitys on heikkoa ja kotimaista finanssipolitiikkaa on kiristetty pääosin veronkorotuksin, on suhdanneodotuksia kuvaava saldoluku nyt +5. Nousua kahteen edelliseen barometriin verrattuna on viisi yksikköä.

Joka neljäs pk-yritys arvioi suhdanteiden paranevan kuluvan vuoden aikana ja 21 prosenttia pelkää niiden edelleen heikkenevän. Kahdessa edellisessä barometrissä parempia suhdanteita ennakoivia oli viisi prosenttiyksikköä vähemmän. Näyttöä parantuneesta tilanteesta ei ole vielä kertynyt, koska 26 prosenttia vastaajista piti nykytilannetta vuodentakaista parempana ja 25 prosenttia nykyistä heikompana.

Kannattavuus nousee, investoinnit eivät

Kannattavuutta koskeissa odotuksissa tapahtui loiva käänne parempaan kahden vuoden alamäen jälkeen. Nyt 32 prosenttia vastaajista arvioi yrityksensä kannattavuuden kohenevan, kun syksyllä vastaava luku oli 25 prosenttia. Tuorein saldoluku +9 on kuitenkin edelleen matala, joten monissa pk-yrityksissä kassa on tiukalla tänäkin vuonna.

Investointien alamäki pk-yrityksissä jatkuu. Saldoluku on nyt -7, ja ilman palvelualojen yritysten suurta osuutta vastaajakunnassa se olisi vielä alempi. Muilla toimialoilla lähes 30 prosenttia yrityksistä ilmoittaa vähentävänsä investointejaan tänä vuonna. Tätä heikommalla investointiodotukset ovat barometrissa olleet vain vuonna 2009.

Investoinneille on useita jarruja. Lähiajan kysyntänäkymät ovat vaisut, yritysten kannattavuus tavallista heikompi ja maksuhäiriöisten yritysten määrä lähes 50 prosenttia suurempi kuin nousukaudella ennen finanssikriisiä.

Työpaikat pidetään, vienti yleistyy hitaasti

Pk-yritykset pystyvät tänäkin vuonna ylläpitämään työllisyyttä tai jopa hieman lisäämään sitä. Henkilöstöodotusten saldoluku nousi viime syksystä kahdella yksiköllä lukemaan +8. Palvelualojen työllisyysnäkökymät ovat edelleen hieman paremmat kuin muilla toimialoilla. Korkein saldoluku yritysten kokoluokittain tarkasteltuna löytyy 5–9 hengen yrityksistä. Niistä 23 prosenttia aikoo lisätä henkilöstön määrää.

Runsas neljännes barometriin vastanneista yrityksistä harjoittaa vientiä joko suoraan tai osa-

na toisen kotimaisen yrityksen tuotekokonaisuutta. Viennin yleistyminen pk-yrityksissä näyttää barometrien mukaan olevan hidas ja vaativa prosessi.

Yksinomaan kansainvälisillä markkinoilla raportoi toimivansa vain 8 prosenttia vastaajista. Teollisuuden pk-yritysten keskuudessa vastaava osuus on 22 prosenttia. Kokonaisuudessaan pk-yritysten vientiodotukset ovat hyvin varovaiset.

Kasvuhakuisuudessa ja työllistämisessä on jarruja

Epävarmojen talousnäkökymien oloissa yritysten kasvuhakuisuus on edelleen lievästi laskenut. Suurta muutosta ei kuitenkaan ole nähtävissä, ja kasvuhalukkuus on selvästi korkeampi kuin talouskriisin ollessa syvimmillään vuonna 2009.

Toimialoittain taloustilanteen pitkittynyt epävarmuus näkyy ensisijaisesti kotimarkkina-aloilla kasvuhakuisuuden hiipumisena. Sen sijaan teollisuuden näkökymät ovat hieman parantuneet. Muutosta selittänee teollisuuden poikkeuksellisen synkät odotukset edellisessä barometrissä, mutta ehkä myös arviot heikoimman suhdannevaiheen jämisestä taakse.

Pitkään jatkunut taloudellinen epävarmuus on pitänyt suurena niiden pk-yritysten osuuden, joilla ei ole tarvetta työllistää. Näitä yrityksistä on 29 prosenttia barometrin vastaajista. Työllistämistarpeet ovat vähentyneet erityisesti rakentamisessa. Muilla toimialoilla tilanne on hieman helpottunut vuoden takaiseen verrattuna.

Yleisimmät työllistämisen esteet ovat kysynnän epävarmuus, työn sivukulut ja työvoiman saatavuus. Kysynnän epävakauden merkitys on säilynyt suurena, mutta ongelmat työvoiman saatavuudessa ovat hieman hellittäneet.

Kaupassa palkkataso on muita toimialoja merkittävämpi työllistämisen este. Rakennusalalla työvoiman saatavuus on parantunut selvästi vuoden takaisesta. Palveluissa vaikeus sopivan työvoiman saatavuudessa on selkeä este työllistämiseksi.

Rahoitusta saa mutta tiukemmin ehdoin

Joka toisella pk-yrityksellä on lainaa pankista tai muusta rahoituslaitoksesta. Osuus on neljä prosenttiyksikköä suurempi kuin vuotta aiemmin. Teollisuudessa ja kaupan alalla lainaraha on nyt hieman yleisempää kuin vuosi sitten. Pidemmällä ajalla tarkasteltuna ulkoisen rahoituksen yleisyys on pysynyt vakaana noin 50 prosentissa.

Vaikka maksuhäiriöisten yritysten lukumäärän on noussut huomattavasti finanssikriisiä edeltäneeseen aikaan verrattuna, on ulkoista rahoitusta ottaneiden pk-yritysten osuus pysynyt lähes ennallaan. Barometrin vastaajista 28 prosenttia on hankkinut rahoitusta viimeksi kuluneen vuoden aikana. Viime keväänä vastaava osuus oli samat 28 prosenttia ja viime syksynä 26 prosenttia.

Rahoituksen käyttötarkoituksista käyttöpääoma nousee edelleen muiden vaihtoehtojen edelle. Rahoituksen haku laajennus- tai korvausinvestointeihin on vieläkin tavanomaista vähäisempää.

Muutokset pk-yritysten rahoitusrakenteessa ovat hitaita, vaikka tarve sen monipuolistumiselle on jo tiukentuvan pankkisäätelyn takia selvä. Pankkilaina on tänäkin vuonna ylivoimaisesti yleisin rahoitusmuoto, kun 78 prosenttia rahoituksen hakemista suunnittelevista mainitsee sen yhtenä vaihtoehtona.

Runsaat 35 prosenttia rahoitusta ottaneista yrityksistä vastasi, että luottopolitiikka on kiristynyt erittäin paljon tai melko paljon. Huomion arvoista on, että yhtä suuri osa totesi politiikan muuttuneen viimeisten 12 kuukauden aikana erittäin vähän tai ei lainkaan.

Tilanne rahoitusmarkkinoilla on pk-yritysten näkökulmasta samankaltainen kuin vuosien 2010 ja 2009 alussa. Joka kolmas rahoitusta ottanut pk-yritys kokee, että tilanne on heijastunut rahoitusehtoihin erittäin paljon tai melko paljon. Kolme vuotta sitten vastaava osuus oli 32 prosenttia ja neljä vuotta sitten 37 prosenttia.

Yleisimmin koettu muutos rahoitusehdoissa on lainamarginaalin kasvu. Lähes kaksi kolmasosaa rahoitusta ottaneista yrityksistä piti tätä merkittävänä muutoksena. Toiseksi yleisin muutos on vakuusvaatimusten kiristyminen, jonka nimesi 56 prosenttia. Vuosien 2009 ja 2010 alussa nämä osuudet olivat 50 ja 62 prosenttia.

Rahoituksen saatavuuden vaikeutumiseen oli nyt törmännyt 31 prosenttia rahoitusta ottaneista. Finanssikriisin alkuvaiheissa osuus oli 36–38 prosenttia. Muista aloista erottuivat palveluyritykset, joista joka kolmas raportoi rahoituksen saatavuuden vaikeutuneen. Tämä johtunee ainakin siitä, että vakuuskelpoisen omaisuuden määrä on pienillä palvelualan yrityksillä vähäinen.

Maksuvaikeudet ja sopeustoimet yleisiä

Kassatilanne on pysynyt tiukkana monissa pk-yrityksissä ja maksuvaikeudet ovat edelleen kasvussa. Viimeisten kolmen kuukauden aikana maksuvaikeuksia kokeneiden osuus on noussut syksyn barometrissa kahdella prosenttiyksiköllä 18 prosenttiin. Osuus on pysynyt 14–19 prosentin haa-

rukassa jo reilun kolmen vuoden ajan. Huolestuttavaa on se, että maksuvaikeuksia kokeneiden osuus on jälleen noussut vuoden ajan.

Suurin muutos huonompaan suuntaan tapahtui pienissä pk-yrityksissä. Mikroyrityksistä jo lähes joka viidennellä on maksuvaikeuksia. Työllisyyden ja talouskasvun näkökulmasta on valitettavaa, että voimakkaasti kasvuhakuisilla yrityksillä maksuvaikeuksia on hieman enemmän kuin muilla pk-yrityksillä.

Olosuhteiden heikkeneminen on johtanut siihen, että yhä useampi yritys on joutunut tekemään sopeuttamistoimia. Nyt lähes kolmannes pk-yrityksistä on joutunut sopeuttamaan toimintaansa suhdannetilanteen vuoksi. Sopeuttamistoimien toteutus on sitä yleisempää mitä suurempiin pk-yrityksiin mennään. Samoin mitä laajemmilla markkinoilla yritys toimii, sitä yleisempää sopeuttaminen on.

Pk-yritysten onneksi suuryritysten sopeutustoimiin kuuluu myös ydinliiketoimintaan keskittyminen ja muiden toimintojen ulkoistaminen. Tällainen sopeutus voi tarjota pk-yritykselle mahdollisuuden vahvistaa omaa toimintaansa.

Kysyttäessä, miten pk-yritykset ovat kokeneet suuryritysten sopeutustoimet omassa toiminnassaan, näkyi sama kahtiajako. Yrityksistä 52 prosenttia ilmoitti suuryritysten sopeuttamistoimilla olleen ainakin jonkin verran kielteisiä vaikutuksia.

Vientiä harjoittavista pk-yrityksistä 16 prosenttia koki kielteiset vaikutukset merkittäviksi ja 27 prosenttia jonkin verran merkittäviksi. Tässä joukossa ainoastaan 35 prosenttia ei havainnut kielteisiä vaikutuksia olleen.

Valtiontaloutta on tasapainotettava säästöillä

Hallituksen tavoitteena on kääntää valtion velan suhde BKT:hen laskuun vaalikauden aikana. Vuoden 2012 heikko talouskehitys on kuitenkin vaikeuttanut tavoitteen saavuttamista. Lisätoimet budjettivajeen pienentämiseksi ja sitä kautta velkasuhteen taittamiseksi ovat siten välttämättömiä.

Pk-yrityksistä selkeä enemmistö, 58 prosenttia, kannattaa menosäästöjä ensisijaisena keinona valtiontalouden tasapainottamisessa. Hallituksen omaksumaa linjaa, verojen ja säästöjen yhtäaikaista käyttöä, kannatti vastaajista 39 prosenttia. Pelkän veroruuvin kiristämisen näki parhaaksi vaihtoehdoksi vain 3 prosenttia pk-yrityksistä.

Vastausten perusteella yrittäjien kanta on se, että valtiontalouden ongelmana ei näyttäisi olevan verotulojen vähäisyys vaan menojen jatkuva kasvu.

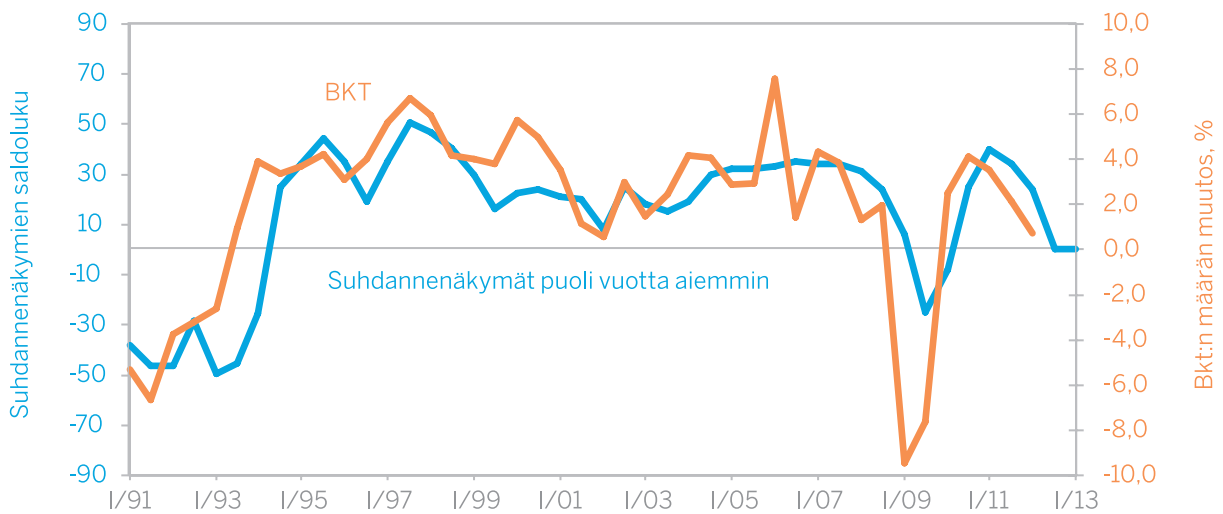
1. Aineisto ja ennustekyky

Pk-yritysbarometri mittaa pienten ja keski suurten yritysten näkemyksiä niiden toimintaan vaikuttavien taloudellisten tekijöiden muutoksista kahdesti vuodessa. Suhdannekysymysten lisäksi barometri luotaa yritysten toimintaympäristöön vaikuttavia rakenteellisia tekijöitä kuten pk-yritysten kasvustrategiaa, rahoitusta sekä työllistämisen esteitä. Barometrissa käsitellään aina myös ajankohtaisia teemoja – tällä kertaa suuryritysten sopeutustoimien vaikutusta pk-yrityksiin ja keinoja valtiontalouden tasapainottamiseen.

Taloustutkimus Oy toteutti kevään 2013 Pk-yritysbarometrin internet- ja puhelinkyselynä jou-

lukuun 2012 ja tammikuun 2013 välisenä aikana. Vastaajina olivat 4640 suomalaisen pk-yrityksen edustajat. Otantakehikkona on käytetty toimialaluokitusta TOL 2008 sekä Fonecta Kohdistamiskone B2B -yritysrekisteriä ja Suomen Yrittäjien jäsenrekisteriä, joista otanta on tehty kiintiöidyllä satunnaisotannalla. Otoksessa on kiintiöity yritysten toimiala, kokoluokka ja sijainti. Tulosten laskentaan aineistoa on oikaistu yritysten rakennetilaston mukaiseksi. Näin aineisto pyrkii vastaamaan mahdollisimman hyvin Suomen pk-yritysten todellista rakennetta.

Kuva 1: Pk-yritysbarometrin ennustekyky, suhdannenäkymät ja bkt

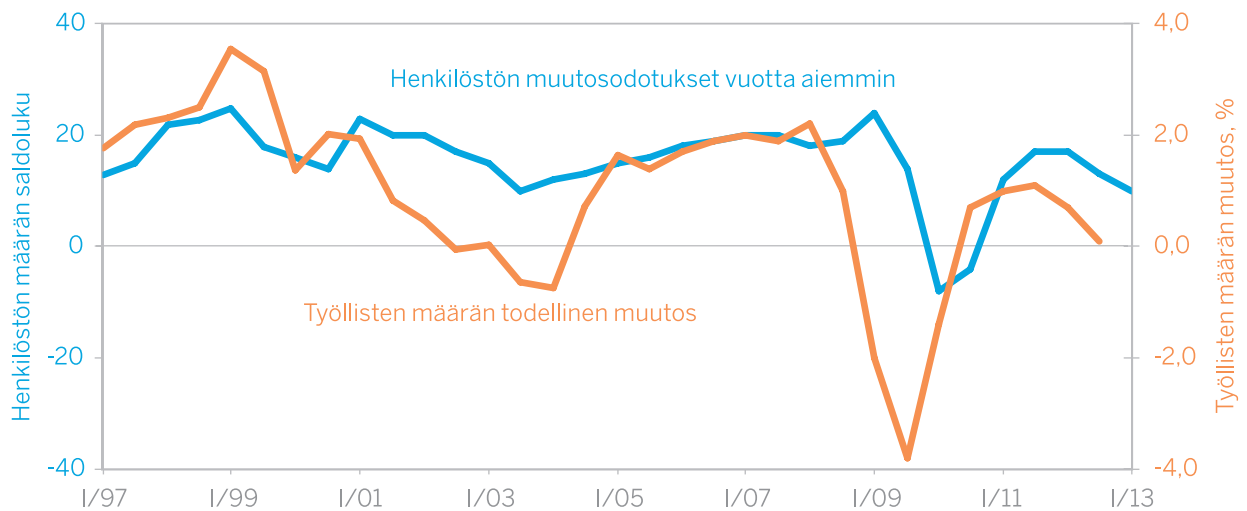

Laajalla pk-yritysten odotuksia kuvaavalla aineistolla pyritään ennakoimaan talouden suhdannekäänteitä sekä kiinnittämään huomiota talouspolitiikan toimiin, joilla yritysten toimintaedellytyksiin voidaan vaikuttaa.

Nyt talouskehityksen epävarmuus on vuoden 2012 jälkeen kääntynyt positiivisempaan suuntaan.

Myönteistä on se, että henkilömääräänsä lisääviä pk-yrityksiä on hieman enemmän kuin sitä vähentäviä. Barometrin kotimarkkinayrityksiin painottuvassa otoksessa pk-yritysten suhdannevaihtelut ovat yleensä seuranneet suurten vientiteollisuusyritysten suhdannerytmiä viiveellä.

Kuva 2: Pk-yritysbarometrin ennustekyky, odotukset henkilöstömäärästä ja työllisyys

Taulukko 1: Aineiston rakenne

		n=	%
PÄÄTOIMIALA	Teollisuus	418	9
	Rakentaminen	742	16
	Kauppa	789	17
	Palvelut	2 691	58
HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄ	alle 5 henkilöä	2 737	59
	5–9 henkilöä	974	21
	10–19 henkilöä	464	10
	20–49 henkilöä	325	7
	50+ henkilöä	139	3
LIIKEVAIHTO	alle 0,2 miljoonaa euroa	1 835	40
	0,2–0,49 miljoonaa euroa	862	19
	0,5 – 0,99 miljoonaa euroa	706	15
	1,0–1,49 miljoonaa euroa	285	6
	1,5–1,99 miljoonaa euroa	171	4
	2,0–4,99 miljoonaa euroa	423	9
	5 miljoonaa euroa tai yli	330	7
ALUE (MAAKUNTA)	Helsinki	653	14
	Pääkaupunkiseutu	293	6
	Uusimaa	408	9
	Varsinais-Suomi	459	10
	Satakunta	208	4
	Kanta-Häme	149	3
	Päijät-Häme	165	4
	Pirkanmaa	409	9
	Kymenlaakso	135	3
	Etelä-Karjala	98	2
	Etelä-Savo	142	3
	Pohjois-Savo	201	4
	Pohjois-Karjala	130	3
	Keski-Suomi	211	5
	Etelä-Pohjanmaa	211	5
	Keski-Pohjanmaa	69	1
	Pohjois-Pohjanmaa	292	6
	Pohjanmaa	201	4
	Kainuu	58	1
	Lappi	146	3
VASTAAJAN ASEMA	Yrittäjä	4 028	88
	Palkattu toimitusjohtaja	473	10
	Muut	85	2
YRITYKSEN PERUSTAMISVUOSI	ennen 1990	1 156	27
	1990–1999	1 031	24
	2000–2009	1 566	37
	2010–	476	11
YRITYKSEN KASVUHAKUISUUS	Voimakkaasti kasvuhakuinen	372	8
	Kasvaa mahdollisuuksien mukaan	1 816	39
	Pyrkii säilyttämään asemansa	1 508	33
	Ei kasvutavoitteita	837	18
	Toiminta loppuu seuraavan vuoden aikana	92	2
YHTEENSÄ		4 640	100

2. Pk-yritykset kansantaloudessa

Tilastokeskuksen tuoreimman yritys- ja toimipaikka-rekisterin mukaan Suomessa oli vuonna 2011 hieman reilut 322 000 yritystä. Ilman maa-, metsä- ja kalatalouden toimialoja yrityksiä oli noin 266 000. Edelliseen vuoteen verrattuna yritysten lukumäärä kasvoi noin 3500:lla. Kasvu on hieman hitaampaa kuin viime vuosikymmenen aikana, jolloin yritysten määrän vuosittainen nettokasvu oli keskimäärin 5 000.

Alle 10 henkilöä työllistävien mikroyritysten osuus koko yrityskannasta oli vuonna 2011 runsaat 93 prosenttia. Kaikkien pk-yritysten eli alle 250 henkilöä työllistävien yritysten osuus pysyi ennallaan ja oli 99,8 prosenttia.

Suomalaisten yritysten liikevaihtoa kertyi toissa vuonna 384 miljardia euroa. Vuoteen 2010 verrattuna liikevaihdon kasvua kertyi yli 9,5 prosenttia. Koko pk-sektorin liikevaihto-osuus vuonna 2011 oli 51 prosenttia.

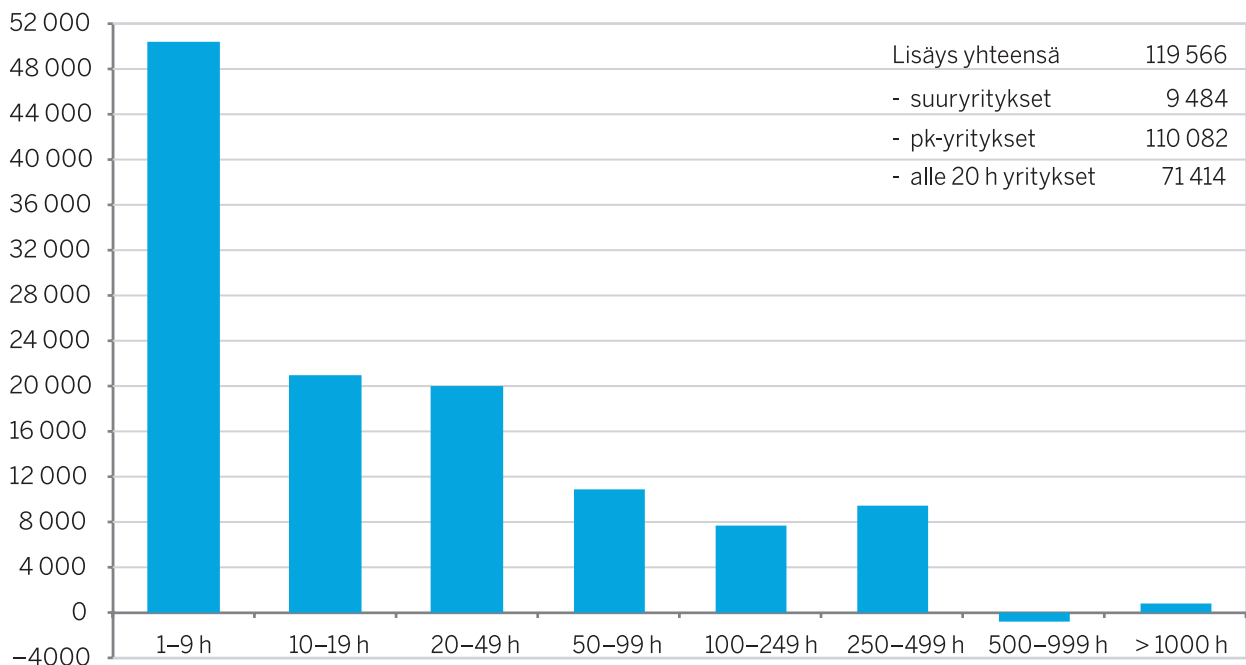
Suomalaiset voittoa tavoittelevat yritykset (pl. maatalous) työllistivät toissa vuonna 1 419 000

henkilöä, kun työllisten määrä muunnetaan kokopäiväisiksi työpaikoiksi. Mikroyritysten osuus tästä työllisten määrästä oli tasan neljännes ja koko pk-sektorin 63 prosenttia.

Aikavälillä 2001–2011 yritysten työpaikkojen nettolisäys kertyi lähes kokonaisuudessaan pk-yrityksiin. Kaikkein eniten henkilöstön määrä kasvoi erittäin pienissä 1–4 henkilöä työllistämissä yrityksissä.

Sen sijaan suurissa, yli 250 henkilöä työllistämissä yrityksissä henkilöstön määrä oli vuonna 2011 lähes samansuuruinen kuin vuosikymmenen alussa. Suuryritysten työllisten määrän kasvun hidastumista selittää osin monien toimintojen yhtiöittäminen ja ulkoistaminen. Verrattaessa erikokoisten yritysten henkilömäärien muutoksia on myös huomattava, että yritykset siirtyvät kokoluokasta toiseen kasvun myötä.

Kuva 3: Työllisten määrän muutos erikokoisissa yrityksissä vuosina 2001–2011. Tilastokeskus.

Lähde: Tilastokeskus. Henkilömäärät muunnettu kokopäiväisiksi työpaikoiksi, pl. maa- ja metsätalous

3. Suhdanteet

3.1 YLEISET SUHDANNENÄKYMÄT

Pk-yritysten odotukset lähiajan suhdannekehityksestä ovat hieman aiempaa toiveikkaampia. Vaikka Euroopan talouskehitys on heikkoa ja kotimaista finanssipolitiikkaa on kiristetty pääosin veronkorotuksin, on suhdanneodotuksia kuvaava saldoluku nyt +5.

Joka neljäs pk-yritys arvioi suhdanteiden paranevan kuluvaan vuoteen aikana ja 21 prosenttia pelkää niiden edelleen heikkenevän. Kahdessa edellisessä barometrissä parempaa suhdannetilannetta ennakoivia oli viisi prosenttiyksikköä vähemmän.

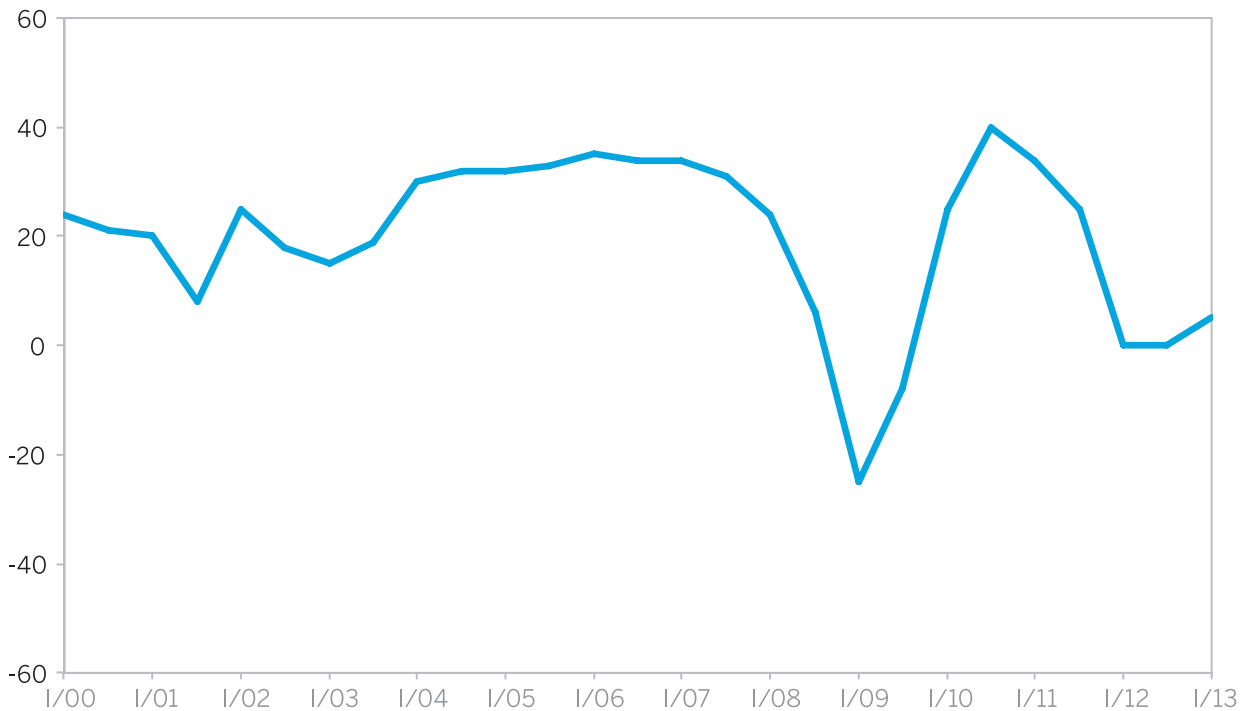
Eniten näkymät kohenivat kaupan alalla, vaikka saldoluku on edelleen vaatimattomat +1. Myös teollisuudessa odotukset nousivat viime syksystä.

Näyttöä parantuneesta suhdannetilasta ei ole vielä kertynyt, koska 26 prosenttia vastaajis-

ta piti nykytilannetta vuodentakaisesta parempana ja 25 prosenttia nykyistä heikompana. Kaikissa vähintään 10 hengen yrityksissä nykytila koettiin heikommaksi kuin vuoden 2012 alku.

Sekä yritysten henkilömäärän että kasvuhakuisuuden suhteen suhdanneodotukset ovat varsin kaksijakoiset. Alle 10 hengen yritykset ovat muita optimistisempia, kun suhdanteiden heikkene- mistä odottavia näissä pienissä yrityksissä on vajaa viidennes. Kasvuhakuiset yritykset näkevät tämän vuoden tilanteen huomattavasti parempana kuin muut. Muutos tässä yritysryhmässä on huomattavan suuri sekä viime syksyn että vuoden takaisen barometrin tuloksiin verrattuna.

Kuva 4: Suhdannenäkymät, saldoluku

Taulukko 2: Suhdannenäkymät seuraavan 12 kuukauden aikana

	Paranevat %	Pysyvät ennallaan %	Heikkenevät %	Saldoluku */
Kaikki yritykset	26	53	21	5
Toimialoittain				
Teollisuus	28	51	21	6
Rakentaminen	19	58	23	-4
Kauppa	25	51	24	1
Palvelut	28	53	20	8
Kasvuhakuisuuden mukaan				
Voimakkaasti kasvuhakuiset	65	28	6	59
Kasvuhakuiset	37	48	15	22
Asemansa säilyttäjät	15	57	28	-13
Ei kasvutavoitetta	6	69	25	-19
Toimintansa lopettavat	2	34	64	-62
Kokoluokittain				
alle 5 henkilöä	26	55	19	7
5–9 henkilöä	28	53	19	9
10–19 henkilöä	21	52	27	-6
20–49 henkilöä	25	47	28	-3
yli 50 henkilöä	27	39	34	-7
Perustamisvuoden mukaan				
ennen 1990	16	56	28	-12
1990–1999	21	55	24	-3
2000–2009	29	54	17	12
2010 jälkeen	47	42	11	36

*/ Saldoluku on laskettu "paranevat" ja "heikkenevät" -vastausten osuuksien erotuksena.

3.2 LIIKEVAIHTO

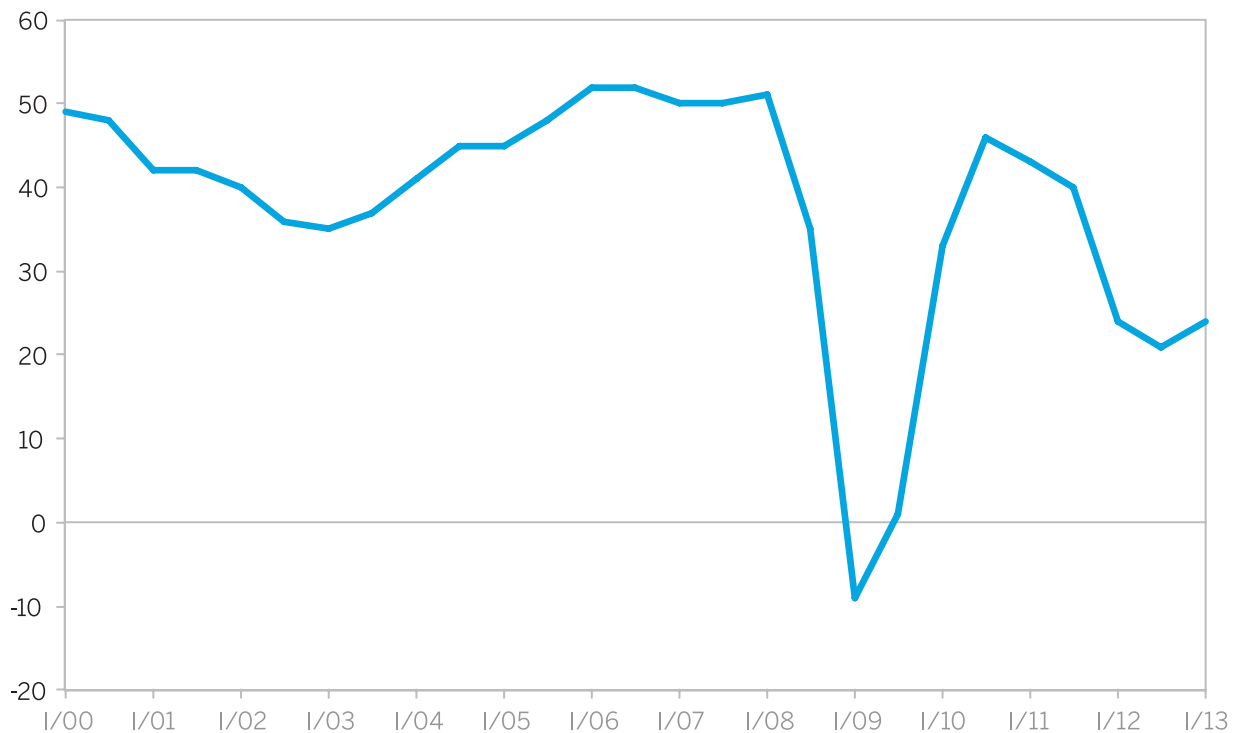
Liikevaihdon osalta odotukset kohenivat hieman ja saldoluku palautui vuoden takaiselle tasolle +24. Kokonaisuudessaan pk-yritysten arviot liikevaihdon kehityksestä vastaavat hyvin tälle vuodelle tehtyjä ennusteita, joiden mukaan Suomen talouden reaalin BKT:n kasvu on prosentin luokkaa.

Vaikka kuluttajien reaalin ostovoima hyvin todennäköisesti laskee hieman, ovat palvelualojen liikevaihto-odotukset nousseet eniten ja muita toimialoja korkeammiksi. Vain teollisuudessa liikevaih-

don saldoluku aleni viime syksystä, mikä kertoo talouden olevan tänä vuonna vahvasti kotimarkkinoiden varassa.

Vähintään 20 henkeä työllistävistä yrityksistä lähes puolet arvioi liikevaihtonsa kasvavan tänä vuonna. Vähiten huolta liikevaihdon laskusta on pienillä 5–9 hengen yrityksillä. Niistä 15 prosenttia näkee liikevaihdon hiipuvan, kun muissa yrityksissä osuus on 20 prosentin luokkaa.

Kuva 5: Liikevaihdon muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 3: Odotukset liikevaihdon muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

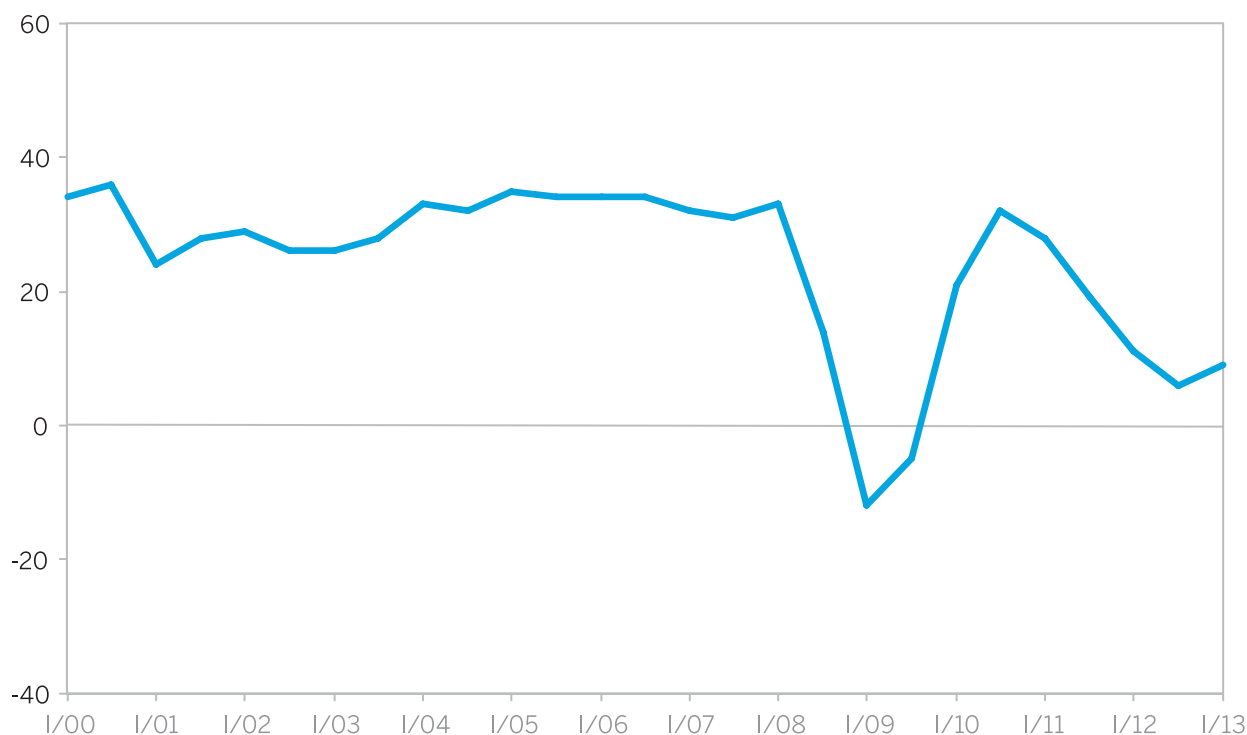
	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	42	40	18	24
Teollisuus	42	39	19	23
Rakentaminen	32	46	22	10
Kauppa	42	40	18	24
Palvelut	45	39	16	29

3.3 KANNATTAVUUS

Kannattavuutta koskeissa odotuksissa tapahtui loiva käänne parempaan kahden vuoden alamäen jälkeen. Nyt 32 prosenttia vastaajista arvioi yrityksensä kannattavuuden kohenevan, kun viime syksynä vastaava luku oli 25 prosenttia. Tuorein saldoluku +9 on kuitenkin huomattavan matala, joten monissa pk-yrityksissä kassa on tiukalla tänäkin vuonna.

Kaupassa odotukset nousivat viime syksystä plussan puolelle, mutta ovat silti muita toimialoja heikkommat. Yli 20 vuotta toimineissa yrityksissä kannattavuusnäkymät ovat nuorempia yrityksiä heikkommat. Näissä pitkään toimineista yrityksistä lähes joka kolmas näkee kannattavuutensa laskevan.

Kuva 6: Kannattavuuden muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 4: Odotukset kannattavuuden muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	32	45	23	9
Teollisuus	35	42	23	12
Rakentaminen	29	49	22	7
Kauppa	32	41	27	5
Palvelut	33	46	21	12

3.4 VAKAVARAISUUS

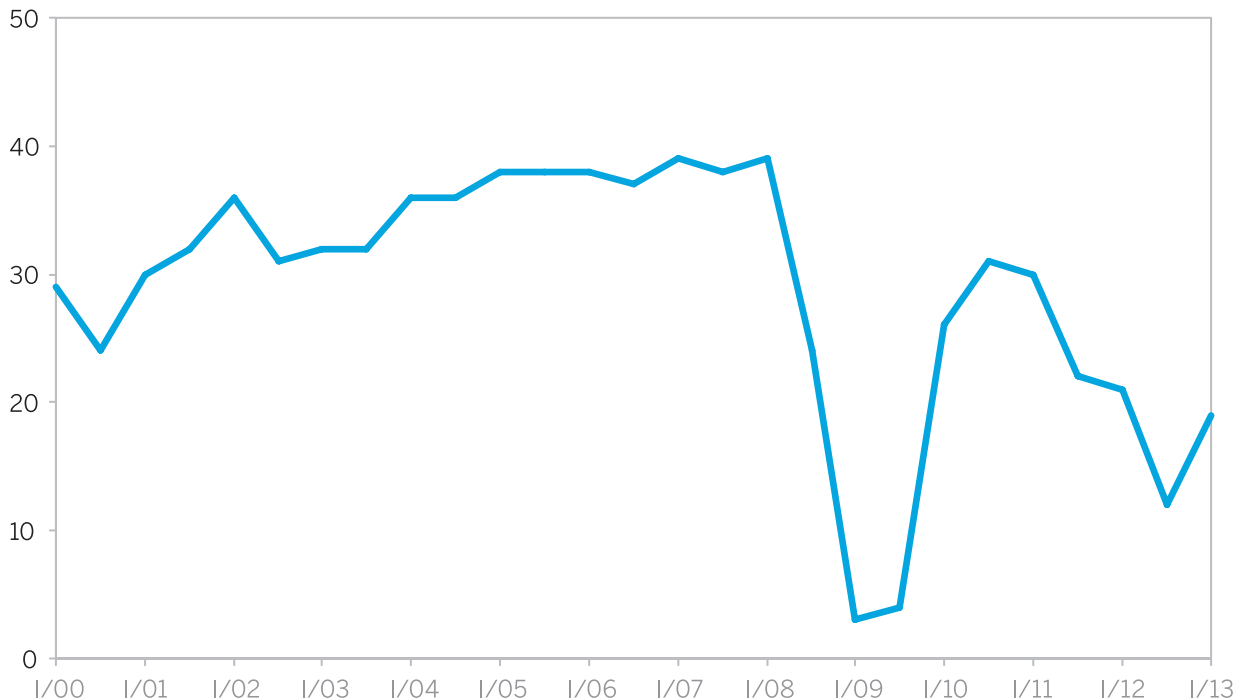
Arviot vakavaraisuuden lähiajan kehityksestä palautuivat vuoden takaiselle tasolle. Saldoluku +19 on kuitenkin vielä noin 10 yksikköä keskimääräisen tason alapuolella.

Toimialoittain hajonta on melko pientä, mutta yritysten kokoluokittain erot ovat suuremmat. Paras tilanne on tälläkin kertaa suhteellisen suurissa, vähintään 5 miljoonan euron liikevaihtoon yltävissä pk-yrityksissä. Henkilömäärän suhteen muista yrityksistä erottuvat yli hengen 50 hengen yrityk-

set, joista 40 prosenttia näkee vakavaraisuutensa nousevan.

Kun vastaukset jaotellaan yrityksen perustamisvuoden mukaan, löytyvät positiivisimmat vakavaraisuuden muutosodotukset vain pari vuotta toimineiden yritysten joukosta. Sitä vastoin ennen vuotta 1990 perusteluissa yrityksissä saldoluku on vain +7. On kuitenkin huomattava, että barometris- sa mitataan vakavaraisuuden muutoksen suuntaa ja voimakkuutta, ei vakavaraisuuden tasoa.

Kuva 7: Vakavaraisuuden muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 5: Odotukset vakavaraisuuden muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	32	55	13	19
Teollisuus	35	51	14	21
Rakentaminen	30	55	15	15
Kauppa	31	55	14	17
Palvelut	32	56	12	20

3.5 INVESTOINNIT

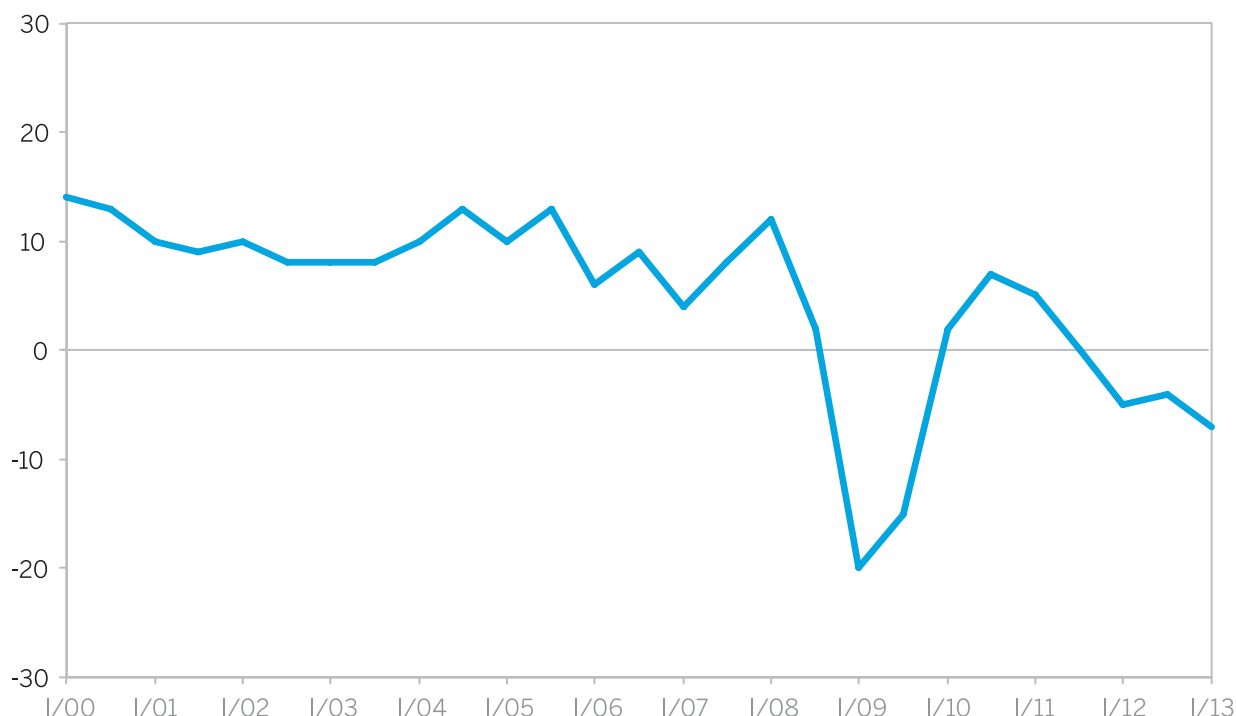
Investointien alamäki pk-yrityksissä jatkuu. Saldoluku on nyt -7, ja ilman palvelualojen yritysten suurta osuutta barometrin vastaajakunnassa se olisi vielä alempi. Muilla toimialoilla lähes 30 prosenttia yrityksistä ilmoittaa vähentävänsä investointejaan tänä vuonna. Tätä heikommät investointiodotukset ovat barometrissa olleet vain vuonna 2009.

Kasvuhakuisissa pk-yrityksissä investointien kehitystä peilaava saldoluku on sentään +3, mut-

ta se tuskin pystyy estämään yritysten yhteenlasketun investointivolyymien laskua, mikä on myös kirjattu useisiin tuoreisiin suhdanne-ennusteisiin.

Investoinneille on useita jarruja. Lähiajan kysyntänäkymät ovat vaisut, yritysten kannattavuus tavallista heikempi ja maksuhäiriöisten yritysten määrä lähes 50 prosenttia suurempi kuin nousukaudella ennen finanssikriisiä.

Kuva 8: Investointien arvon muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 6: Odotukset investointien arvon muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	18	57	25	-7
Teollisuus	17	54	29	-12
Rakentaminen	18	52	30	-12
Kauppa	15	58	27	-12
Palvelut	18	60	22	-4

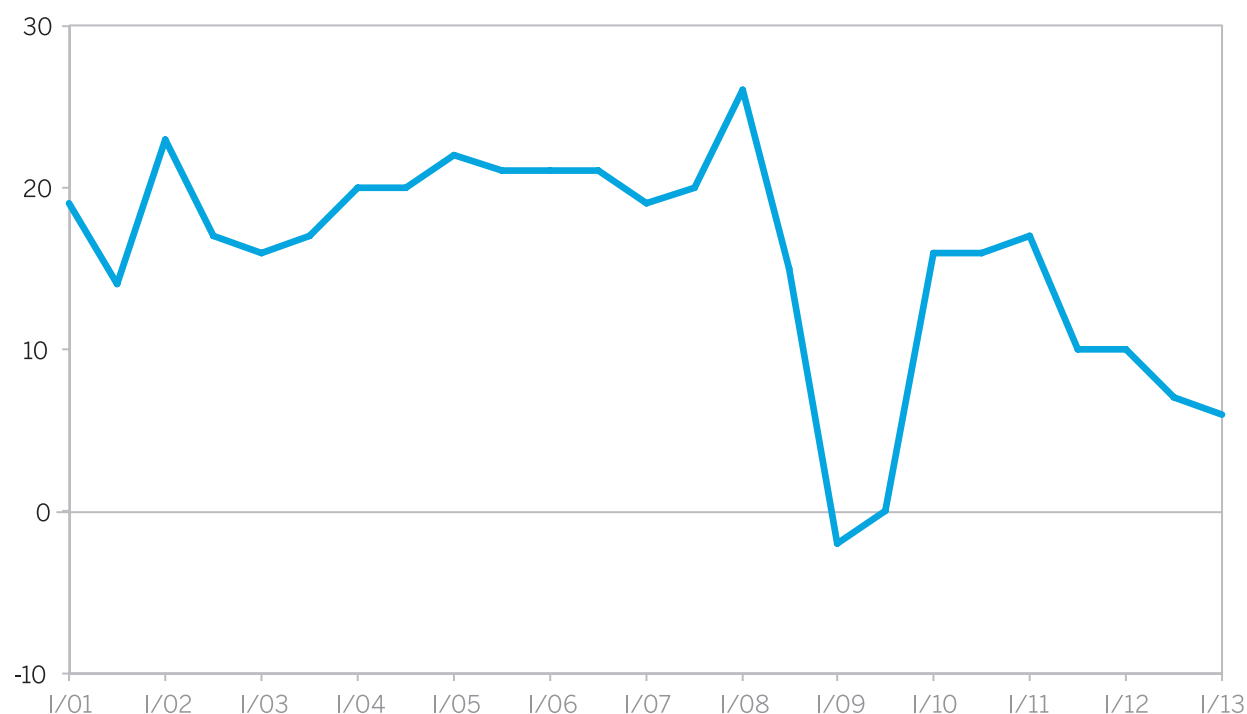
3.6 TUOTEKEHITYS

Kun odotukset kannattavuudesta sekä investoinneista ovat selvästi normaalia alemmat, on luonnollista, että myös lähiajan näkymät tuotekehityksestä pk-yrityksissä ovat vaisut. Saldoluku on samaa tasoa kuin viime syksynä eli selvästi normaaliaikojen alempi.

Ratkaisevassa asemassa olevassa teollisuudessa odotukset eivät sentään viime syksystä alen-

tuneet. Kokoluokittain matalimmat tuotekehityksen odotukset ovat 1–2 miljoonan euron liikevaihdon yrityksissä. Eniten tuotekehitykseen on halukkuutta ja mahdollisuuksia yli 5 miljoonan euron yrityksissä, joista joka neljäs ilmoittaa lisäävänsä tuotekehitystään.

Kuva 9: Tuotekehityspanostusten muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 7: Odotukset tuotekehityksen muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

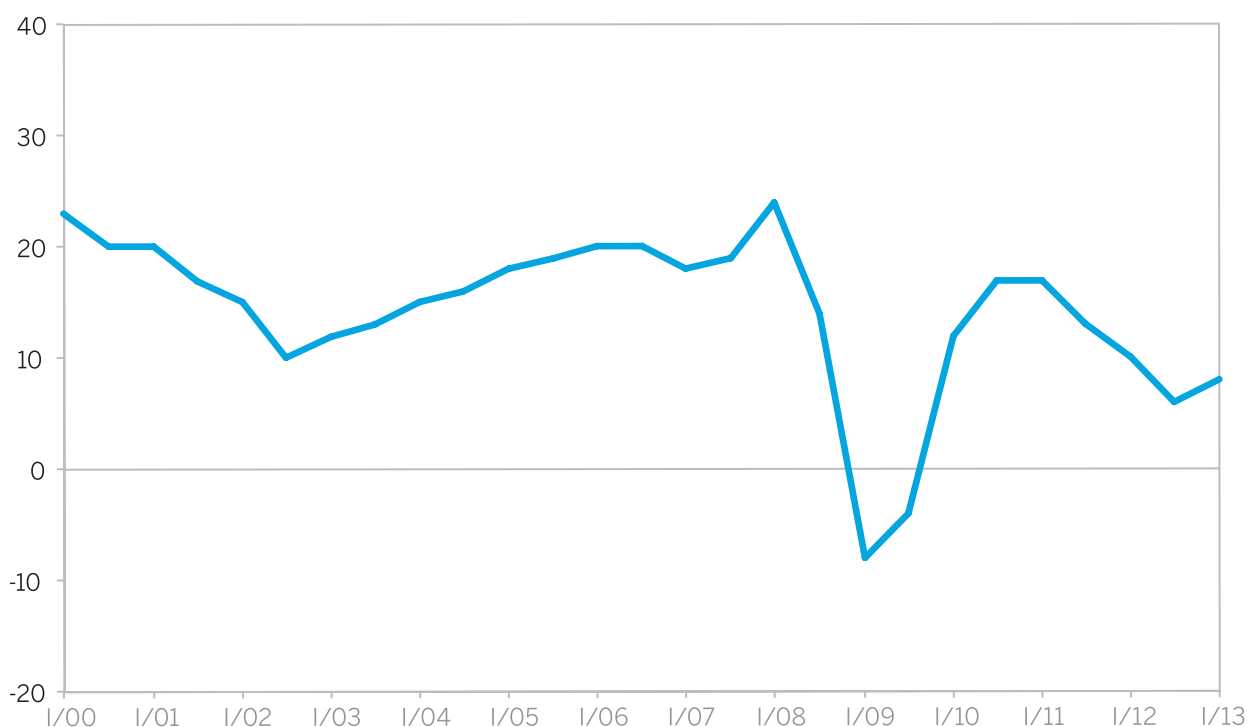
	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	20	66	14	6
Teollisuus	25	59	16	9
Rakentaminen	11	71	18	-7
Kauppa	19	65	16	3
Palvelut	22	66	12	10

3.7 HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄ

Pk-yritykset pystyvät tänäkin vuonna ylläpitämään työllisyyttä tai jopa hieman lisäämään sitä. Henkilöstöodotusten saldoluku nousi viime syksystä kahdella yksiköllä lukemaan +8. Palvelualueiden työllisyysnäkymät ovat edelleen hieman paremmat kuin muilla toimialoilla. Sen sijaan teollisuudessa odotukset laskivat viime syksystä neljällä yksiköllä.

Korkein saldoluku yritysten kokoluokittain tarkasteltuna löytyy 59 hengen yrityksistä. Niistä 23 prosenttia aikoo lisätä henkilöstöä ja 10 prosenttia vähentää sitä. Eniten hajontaa ja vaihtelua on puolestaan yli 50 hengen yrityksissä, joista kolmasosa suunnittelee henkilöstönsä vähentämistä. Tässä ryhmässä on myös muita suurempi osuus niitä yrityksiä, joissa henkilöstön määrää aiotaan tänä vuonna lisätä.

Kuva 10: Henkilöstön määrän muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 8: Odotukset henkilöstön määrän muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	18	72	10	8
Teollisuus	17	69	14	3
Rakentaminen	18	67	15	3
Kauppa	15	74	11	4
Palvelut	19	73	8	11

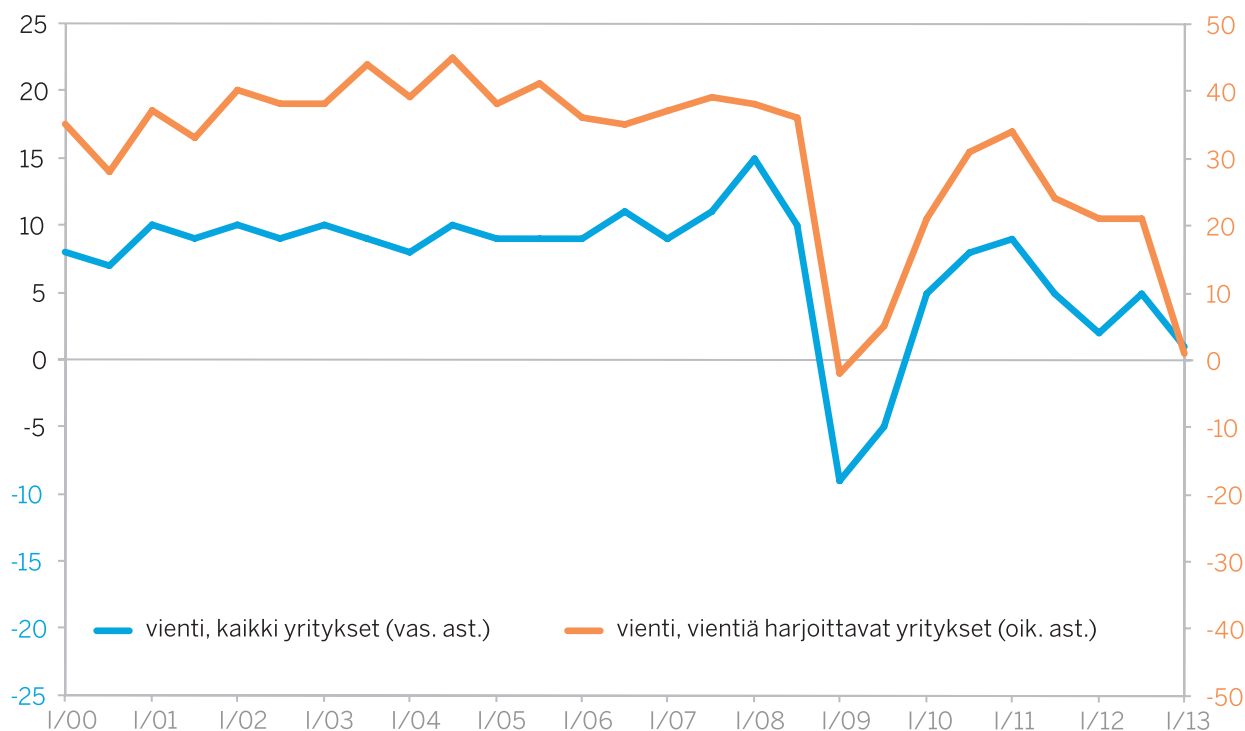
3.8 VIENTI

Runsa neljännes barometriin vastanneista yrityksistä harjoittaa vientiä joko suoraan tai osana toisen kotimaisen yrityksen tuotekokonaisuutta. Tämä osuus on nyt hieman alempi kuin edellisissä barometreissa. Vientitoiminnan yleistymisen pk-yrityksissä näyttää barometriin mukaan olevan pitkä ja vaativa prosessi.

Yksinomaan kansainvälisillä markkinoilla raportoi toimivansa vain 8 prosenttia vastaajista. Teollisuuden pk-yritysten keskuudessa vastaava osuus on 22 prosenttia.

Kokonaisuudessaan pk-yritysten vientiodotukset ovat hyvin varovaiset. Saldoluku on selvästi alempi kuin edellisissä barometreissa myös teollisuudessa, joka hyvin pitkälle määrittää pk-yritysten viennin volyymin.

Kuva 11: Viennin arvon muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 9: Vientirytysten osuus, % pk-yrityksistä

	Kaikki yritykset %	Teollisuus %	Rakentaminen %	Kauppa %	Palvelut %
Vientiä harjoittavat	26	60	14	30	23

Taulukko 10: Vientirytysten odotukset viennin arvon muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

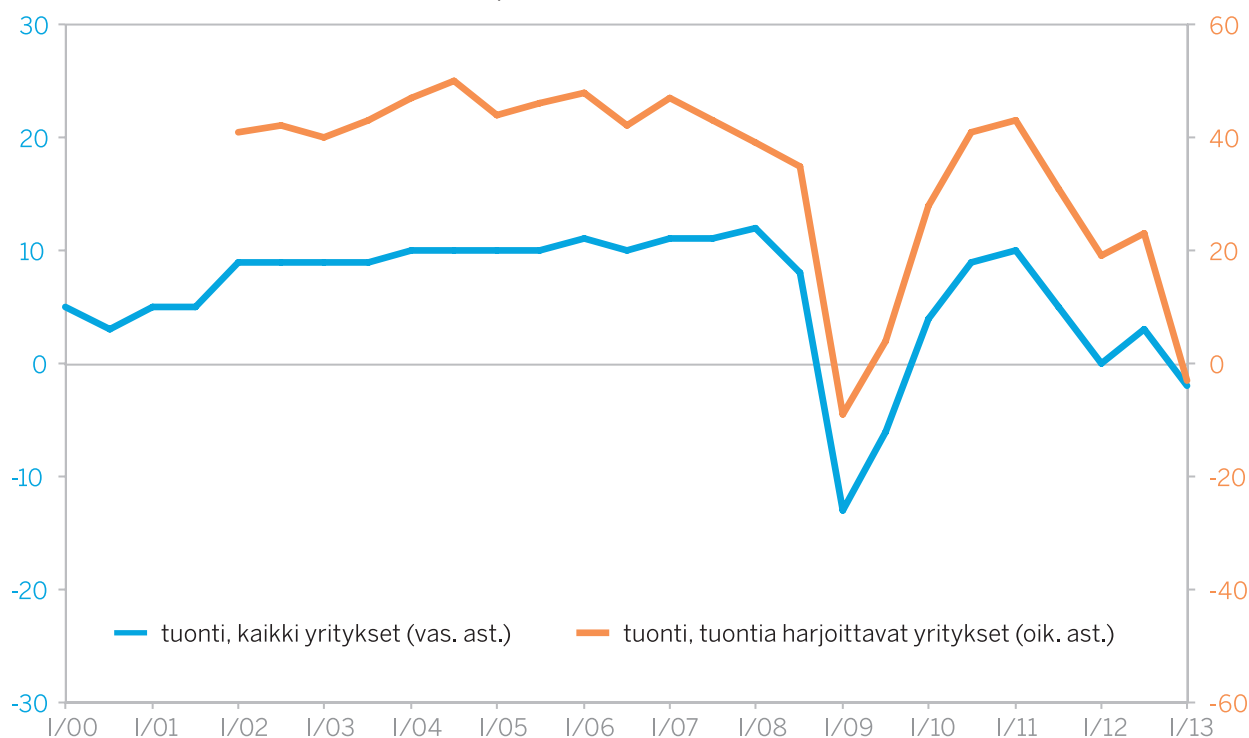
	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	14	73	13	1
Teollisuus	29	60	11	18
Rakentaminen	4	80	16	-12
Kauppa	14	72	14	0
Palvelut	14	74	12	2

3.9 TUONTI

Samoin kuin viennissä on tuontia harjoittavien pk-yritysten osuus hieman laskenut. Toimialoittain tarkasteltuna tuontiyritysten osuus teollisuudessa aleni syksyn barometrissa ja palautui vuoden takaiselle tasolle. Kaupan alalla tuontia harjoittavien pk-yritysten osuus on alempi kuin aiemmissa barometreissa, mikä viittaa tuonnin keskittymiseen suuriin yrityksiin.

Arviot tuonnin kehityksestä tänä vuonna ovat hieman heikkomat kuin viennin. Toimialoista erottuu kauppa, jossa odotukset ovat selvästi korkeammat kuin muilla aloilla. Tämäkin vahvistaa näkemystä siitä, että kuluva vuosi Suomen taloudessa on pääosin kotimarkkinoiden ja kuluttajien kysynnän varassa.

Kuva 12: Tuonnin arvon muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 11: Tuontiyritysten osuus, % pk-yrityksistä

	Kaikki yritykset %	Teollisuus %	Rakentaminen %	Kauppa %	Palvelut %
Suoraa tuontia	20	44	13	44	12

Taulukko 12: Tuontiyritysten odotukset tuonnin arvon muutoksesta

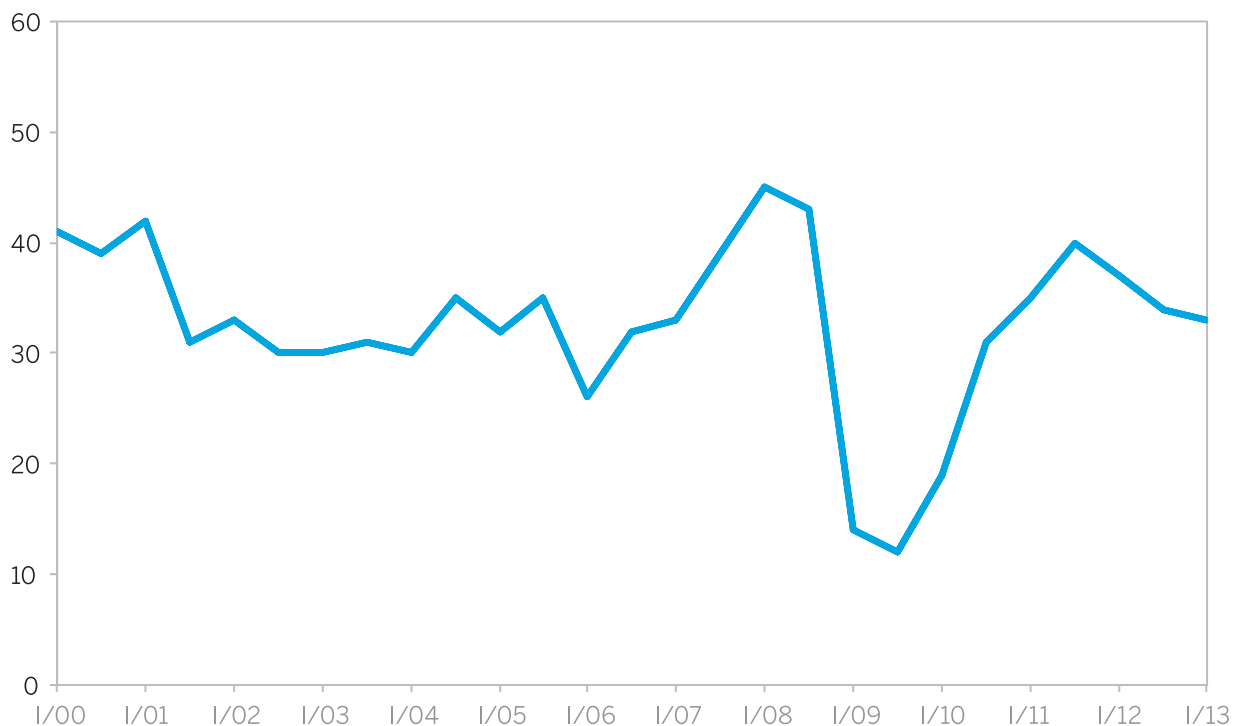
	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	11	75	14	-3
Teollisuus	17	69	14	3
Rakentaminen	7	77	16	-9
Kauppa	23	62	15	8
Palvelut	6	81	13	-7

3.10 TUOTANTOKUSTANNUKSET

Vaihtelu tuotantokustannuksia koskevissa odotuksissa on selvästi vähäisempää kuin muilla yritysten liiketoimintaa mittaavilla osa-alueilla. Odotusten saldoluku tuotantokustannuksissa liikkuu yleensä +35:n tuntumassa, ja niin on tälläkin kertaa.

Merkittäviä muutoksia ei toimialoittain tapahtunut viime syksyyn verrattuna. Sen sijaan vuoden takaisin odotuksiin nähden pk-yritykset arvioivat nyt tuotantokustannusten nousun olevan hitaampaa. Vakaimpana tilanne on hieman yllättäen säilynyt teollisuudessa. Eniten tuotantokustannusten nousupaineita näyttäisi olevan 10–50 henkilön yrityksissä.

Kuva 13: Tuotantokustannusten muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 13: Odotukset tuotantokustannusten muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	42	49	9	33
Teollisuus	46	41	13	33
Rakentaminen	39	53	8	31
Kauppa	39	55	6	33
Palvelut	43	48	9	34

3.11 INFLAATIO-ODOTUKSET

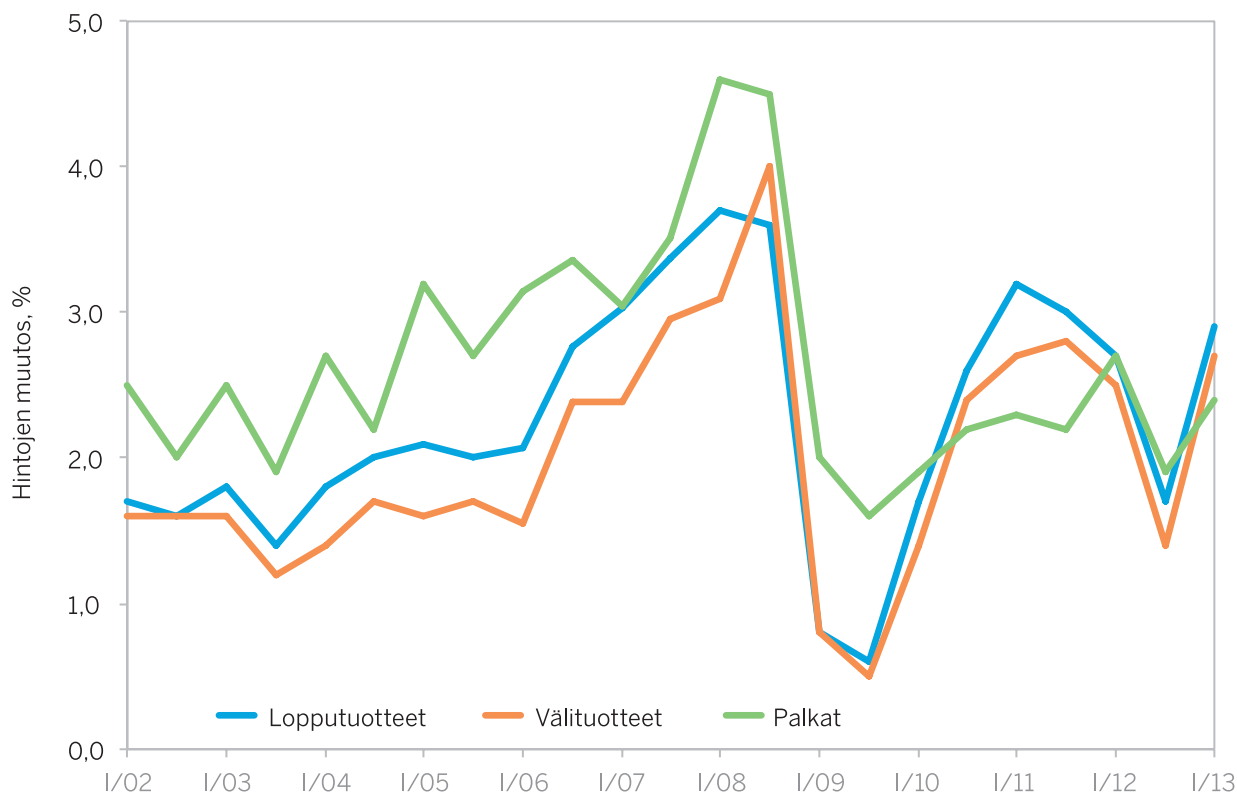
Arviot hintojen ja palkkojen noususta ovat pk-yri-tysten keskuudessa palautuneet pitkän ajan keskiarvon tuntumaan. Odotukset palkkojen noususta vastaavat lisäksi hyvin tarkkaan tälle vuodelle laadittuja ennusteita, joiden mukaan ansiotason nousu on 2,5 prosentin luokkaa.

Toimialoittain muista erottuu kauppa, jossa sekä loppu- ja välituotteiden että palkkojen nousu nähdään nopeampana kuin muilla aloilla. Tuotehin-

toja koskeviin odotuksiin on nähtävästi vaikuttanut vuoden alussa toteutunut arvonlisäveron nousu. Kysyntälähtöistä perustelua selvästi edellistä barometria korkeammille hintaodotuksille on vaikea löytää.

Kaikilla päätoimialoilla odotukset lopputuotteiden hintojen noususta ylittävät hieman palkkojen nousun, mikä on linjassa hieman aiempaa parem-
pien kannattavuusodotusten kanssa.

Kuva 14: Inflaatio-odotukset, hintojen muutos-%

Taulukko 14: Odotukset inflaation tasosta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Lopputuotteet %	Välituotteet %	Palkat %
Kaikki yritykset	2,9	2,7	2,4
Teollisuus	2,3	2,6	1,9
Rakentaminen	3,0	3,0	1,7
Kauppa	3,3	3,2	3,0
Palvelut	2,9	2,5	2,4

4. Toimintaympäristö, kasvuhakuisuus ja sopeutuminen

Tämä osio käsittelee pk-yritysten toimintaympäristöä: kasvuhakuisuutta ja sopeutumista. Osiossa tarkastellaan työllistämistä siihen liittyvien yleisten esteiden näkökulmasta ja kuvataan pk-yritysten rahoitusta. Pk-yritysten sopeutuminen taloustilanteeseen on myös tarkastelun kohteena. Ajankohtaisena asiana tarkastellaan pk-yritysten maksuvaikeuksia.

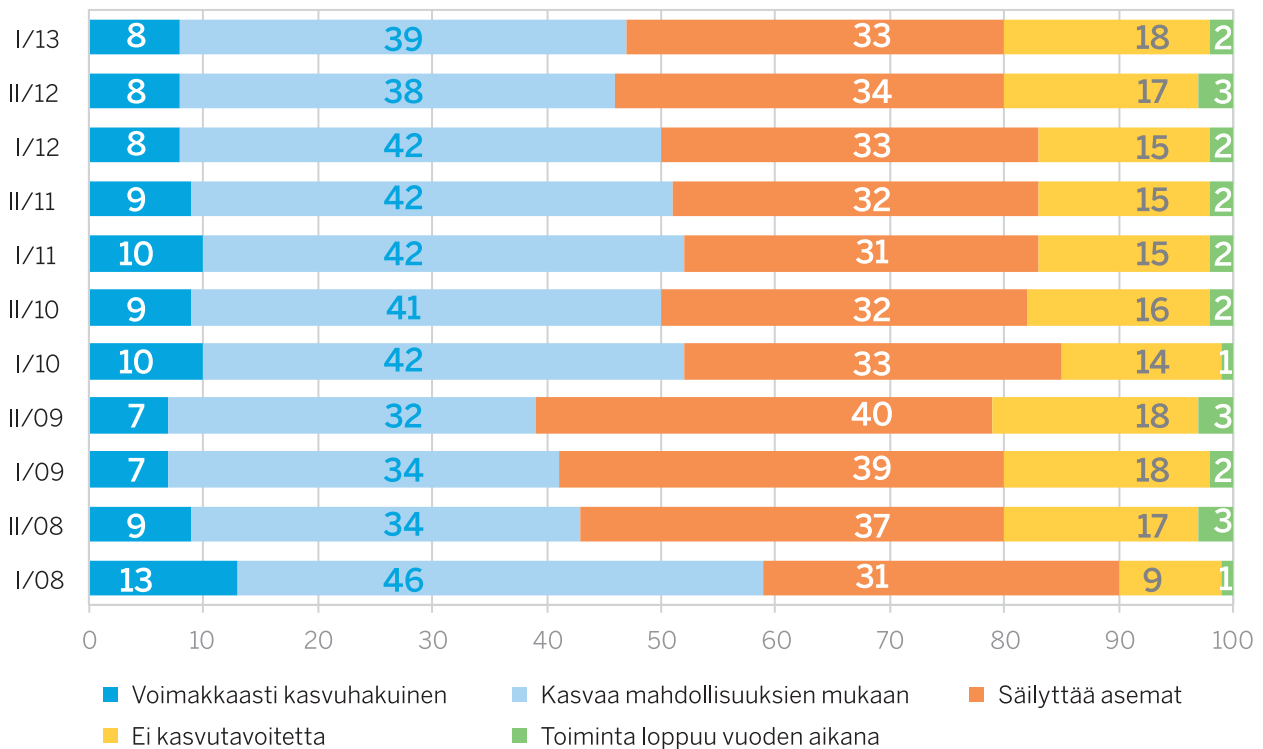
4.1 PK-YRITYSTEN KASVUSTRATEGIAT

Lähes joka kymmenes pk-yritys ilmoittaa olevansa voimakkaasti kasvuhakuinen ja 39 prosenttia suunnittelee kasvavansa mahdollisuuksiensa mukaan. Vastaajista 18 prosentilla ei ole lainkaan kasvutavoitteita ja kaksi prosenttia arvioi toimintansa loppuvan seuraavan vuoden aikana. Asemansa säilyttämiseen pyrkiviä on kolmasosa kaikista pk-yrityksistä. Talusnäkymien ollessa epävarmoja, kasvuhakuisuus on edelleen lievästi laskenut. Toistaiseksi mitään suurta muutosta ei kuitenkaan ole nähtävissä, ja kasvu-

halukkuus on selvästi korkeampi kuin talouskriisin ollessa syvimmillään vuonna 2009.

Toimialoittain tarkasteltuna, taloustilanteen pitkään jatkunut epävarmuus näkyy ensisijaisesti kotimarkkina-aloilla voimakkaampana kasvuhakuisuuden hiipumisena. Sen sijaan teollisuuden näkymät ovat hieman parantuneet. Nyt aikaisempaa useampi teollisuusyritys ilmoittaa olevansa kasvuhakuinen. Osittain muutosta selittää teollisuuden poikkeuksellisen synkät odotukset edellisessä barometrissä. Osittain teollisuuden kasvuhakuisuuden nousua voidaan pitää tilanteen normalisoitumisena, mutta se saattaa kertoa myös aallonpohjan olevan ohi. Rakentamisessa ja palveluissa on hieman muita aloja enemmän yrityksiä, joilla ei ole lainkaan kasvutavoitteita. Kasvuhakuisuus on yleisempää nuoremmissa ja suuremmissa pk-yrityksissä. Luonnollisesti laajemmilla markkinoilla toimivien yritysten keskuudessa kasvuhakuisuus on yleisempää.

Kuva 15: Kasvuhakuisuuden kehitys, % pk-yrityksistä

Taulukko 15: Yritysten kasvuhakuisuus

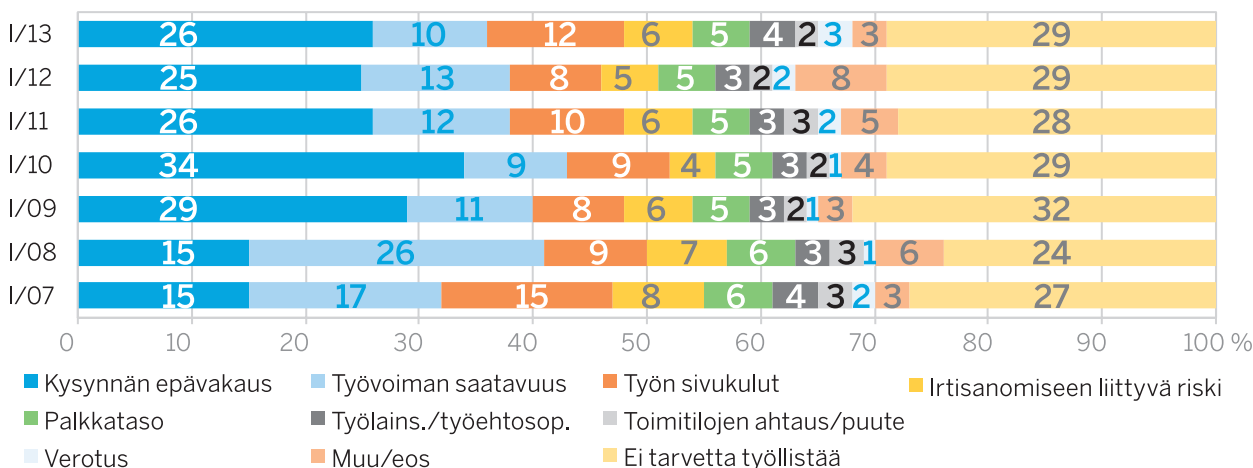
	Voimakkaasti kasvuhakuiset %	Kasvuhakuiset %	Asemansa säilyttäjät %	Ei kasvutavoitetta %	Toimintansa lopettavat %
Kaikki yritykset	8	39	33	18	2
Toimialoittain					
Teollisuus	13	42	29	15	1
Rakentaminen	5	37	37	19	2
Kauppa	9	40	36	13	2
Palvelut	8	39	31	20	2
Kokoluokittain					
alle 5 henkilöä	5	34	32	26	3
5–9 henkilöä	11	45	34	9	1
10–19 henkilöä	15	39	36	9	1
20–49 henkilöä	12	54	30	4	0
yli 50 henkilöä	14	58	24	3	1
Perustamisvuoden mukaan					
ennen 1990	5	33	40	20	2
1990–1999	5	38	34	21	2
2000–2009	10	42	30	16	2
2010 jälkeen	17	50	21	11	1

4.2 TYÖLLISTÄMISEN ESTEET

Pitkään jatkunut taloudellinen epävarmuus on edelleen pitänyt korkeana niiden pk-yritysten määrän, joilla ei ole tarvetta työllistää. Pk-yrityksistä edelleen 29 prosentilla ei ole tarvetta työllistää. Työllistämistarpeet ovat vähentyneet erityisesti rakentamisessa, jossa ilman tarvetta työllistää olevien vastaajien määrä on kasvanut neljällä prosenttiyksiköllä. Muilla toimialoilla tilanne on hieman helpottunut vuoden takaiseen verrattuna, mutta edelleen kaupassa ja palveluissa lähes kolmanneksella yrityksistä ei ole tarvetta työllistää. Työllistämistarvetta havaitaan olevan muita useammin kasvuhakuisimmissa ja suurimmassa pk-yrityksissä.

Yleisimmät työllistämisen esteet ovat kysynnän epävarmuus, työn sivukulut ja työvoiman saatavuus. Kysynnän epävakauden merkitys työllistämisen esteenä on säilynyt korkealla tasolla, mutta ongelmat työvoiman saatavuudessa ovat hieman hellittäneet vuodessa. Silti työvoiman saatavuuteen liittyvät ongelmat koskevat edelleen kaikkia toimialoja. Teollisuudessa ja rakentamisessa työllistämisen esteeksi koetaan erityisesti kysynnän epävarmuus. Rakentamisessa ja kaupassa työn sivukulujen merkitys työllistämisen esteenä on noussut voimakkaasti. Myös teollisuudessa työn sivukulut ovat nousseet toiseksi merkittävimmäksi työllis-

Kuva 16: Työllistämisen pahin este, % pk-yrityksistä

tämisen esteeksi. Kaupassa korkea palkkataso on muita toimialoja merkittävämpi työllistämisen este. Rakentamisessa työvoiman saatavuus on parantunut selvästi vuoden takaisesta, mutta työn sivukulujen merkitys on työllistämisen esteenä nousut muita toimialoja enemmän. Palveluissa sopivan työvoiman saatavuus muodostaa selkeän esteen työllistämislle.

Työn sivukulut ovat kaikilla toimialoilla edelleen keskeinen työllistämisen este. Erityisesti mikroyrityksissä ja 20–49 henkilön yrityksissä sekä nuoremmissa pk-yrityksissä työllistämisen esteeksi nähdään muita useammin työn sivukulut. Suurimmissa pk-yrityksissä yrityksissä kysynnän epävarmuus korostuu. Niin ikään esteeksi koetaan erityisesti työvoiman saatavuus–samoin kuin kasvuhakuisimmassa yrityksissä.

Taulukko 16: Yrityksen työllistämisen pahin este

	Kaikki yritykset %	Teollisuus %	Rakentaminen %	Kauppa %	Palvelut %
Ei tarvetta työllistää	29	23	22	30	32
Pahin este niissä yrityksissä, joissa tarvetta työllistää					
Kysynnän epävakaus	37	43	40	31	37
Palkkataso	7	7	4	12	6
Työn sivukulut	17	14	19	21	16
Irtisanomiseen liittyvä riski	8	8	6	11	8
Muu lainsäädäntö/työehtosopim.	6	6	8	4	6
Työvoiman saatavuus	15	11	15	11	16
Yhtiön toimitilojen ahtaus/puute	3	4	2	3	3
Muu, ml. verotus	8	6	7	8	8

4.3 ULKOINEN RAHOITUS JA SEN KÄYTTÖ

Joka toisella pk-yrityksellä on lainaa pankista tai muusta rahoituslaitoksesta. Osuus on neljä prosenttiyksikköä suurempi kuin vuotta aiemmin. Teollisuudessa ja kaupan alalla lainaraha on nyt hieman yleisempää kuin vuosi sitten. Pidemmällä ajalla tarkasteltuna ulkoisen rahoituksen yleisyys on pysynyt varsin vakaana noin 50 prosentissa.

Oleellinen muutos aiempiin barometreihin verrattuna on se, että voimakkaasti kasvuhakuisista yrityksistä vain 56 prosentilla on lainaa. Tämä osuus on poikkeuksellisen pieni ja voi selittyä joko rahoittajien riskinottokyvyn laskulla tai uusilla rahoituslähteillä. Pk-yritysten kasvuhakuisuus säilyi täsmälleen viime syksyn tasolla, joten rahoituksen kysynnässä ei tällä perusteella ole tapahtunut muutosta.

Vaikka maksuhäiriöisten yritysten lukumäärä on noussut huomattavasti finanssikriisiä edeltäneeseen aikaan verrattuna, on ulkoista rahoitusta ottaneiden pk-yritysten osuus pysynyt lähes ennallaan. Tämän barometrin vastaajista 28 prosenttia on hankkinut rahoitusta viimeksi kuluneen vuoden

aikana. Viime keväänä vastaava osuus oli samat 28 prosenttia ja viime syksynä 26 prosenttia.

Samoin aikomukset rahoituksen ottamisesta ovat säilyneet ennallaan melko varovaisella tasolla. Runtas viidennes pk-yrityksistä raportoi rahoitusaikomuksista tänä vuonna. Yleisimmät rahoituksen hankintasuunnitelmat ovat teollisuudessa ja vähäisimmät kaupan alalla.

Erikokoisia yrityksiä vertailtaessa järjestys on sama kuin aiemminkin: mitä suuremmasta pk-yrityksestä on kysymys, sitä yleisempiä ovat rahoituksen hankinta-aikomukset. Osin tämä järjestys heijastelee pienyritysten rajallista rahoituksen saatavuutta varsinkin vakuuspulan takia ja osin myös liiketoiminnan laajuuden ja monipuolisuuden edellyttämää rahoitustarvetta suuremmissa yrityksissä.

Kysyttäessä haettavan rahoituksen käyttötarkoituksesta nousee käyttöpääoma edelleen selvästi muiden vaihtoehtojen edelle. Rahoituksen haku laajennus- tai korvausinvestointeihin on vieläkin tavanomaisista vähäisempää, mikä näkyy myös investointitodotuksissa. Positiivista tämän barometrin tuloksissa on, että rahoitusta aiotaan hakea aiempaa enemmän yrityksen kehittämishankkeisiin.

Taulukko 17: Ulkoisen rahoituksen yleisyys

Toimialoittain %					
	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
On lainaa rahoituslaitoksista	53	36	49	49	58
Kasvuhakuisuuden mukaan %					
	Voimakkaasti kasvuhakuiset	Kasvuhakuiset	Asemansa säilyttäjät	Ei kasvutavoitteita	Toimintaansa lopettavat
On lainaa rahoituslaitoksista	56	52	48	33	23
Kokoluokittain %					
	alle 5 henkilöä	5–9 henkilöä	10–19 henkilöä	20–49 henkilöä	yli 50 henkilöä
On lainaa rahoituslaitoksista	39	58	61	61	68

Taulukko 18: Ulkoisen rahoituksen ottamisen yleisyys

Toimialoittain %					
	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Ottanut rahoitusta	28	33	31	30	26
Kasvuhakuisuuden mukaan %					
	Voimakkaasti kasvuhakuiset	Kasvuhakuiset	Asemansa säilyttäjät	Ei kasvutavoitteita	Toimintaansa lopettavat
Ottanut rahoitusta	44	34	25	15	16
Kokoluokittain %					
	alle 5 henkilöä	5–9 henkilöä	10–19 henkilöä	20–49 henkilöä	yli 50 henkilöä
Ottanut rahoitusta	23	33	35	40	56

Taulukko 19: Ulkoisen rahoituksen ottamisaikomukset

Toimialoittain %					
	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Aikoo ottaa rahoitusta	22	32	24	19	20
Kasvuhakuisuuden mukaan %					
	Voimakkaasti kasvuhakuiset	Kasvuhakuiset	Asemansa säilyttäjät	Ei kasvutavoitetta	Toimintansa lopettavat
Aikoo ottaa rahoitusta	47	27	18	8	6
Kokoluokittain %					
	alle 5 henkilöä	5–9 henkilöä	10–19 henkilöä	20–49 henkilöä	yli 50 henkilöä
Aikoo ottaa rahoitusta	16	26	32	36	44

Muutokset pk-yritysten rahoituksen lähteissä ovat hitaita, vaikka tarve rahoitusrakenteen monipuolistumiselle on jo tiukentuvan pankkisääntelyn takia selvä. Pankkilaina on tänäkin vuonna ylivoimaisesti yleisin rahoitusmuoto, kun 78 prosenttia rahoituksen hakemista suunnittelevista mainitsee sen yhtenä vaihtoehtona. Huomion arvoista on, että 85 prosenttia rahoitusta suunnittelevista vähintään 50 hengen yrityksistä ilmoittaa käyttävänsä pankkilainaa. Osuus on noin 10 prosenttiyksikköä korkeampi kuin pienemmissä yrityksissä.

Oleellisimmat muutokset rahoituksen lähteissä viime syksyyn ja vuoden takaiseen verrattuna tapahtuivat vakuutusyhtiöiden ja pääomasijoittamisen kohdalla. Vain 3 prosenttia mainitsee nyt vakuutusyhtiöt mahdolliseksi rahoittajaksi. Osuudet ovat teollisuutta lukuun ottamatta hyvin pienet. Toinen muutos koskee pääomasijoittajia, joita kohtaan pk-yritysten kiinnostus on loivassa nousussa. Finnveran osuus aiottuna rahoituksen lähteenä on lähes sama kuin viime syksynä, mutta teollisuusyritysten keskuudessa Finnveran rooli todennäköisenä rahoittajana nousi selvästi ja palautui vuoden takaiselle tasolle. Samoin kasvuhakuisten yritysten keskuudessa Finnveraa pidetään nyt laajemmin kuin viime syksynä haluttuna rahoittajana.

Rahoituksen saatavuudesta ja ehdoista käytävä julkinen keskustelu on jatkunut aktiivisena. Pk-yritysbarometrissa kysyttiin nyt, onko rahoittaji-

en luottopolitiikka viime aikoina muuttunut. Koska pienten yritysten rahoitus on hyvin pankkikeskeistä, voidaan vastausten tulkita koskevan lähinnä pankkiluottojen ehtoja.

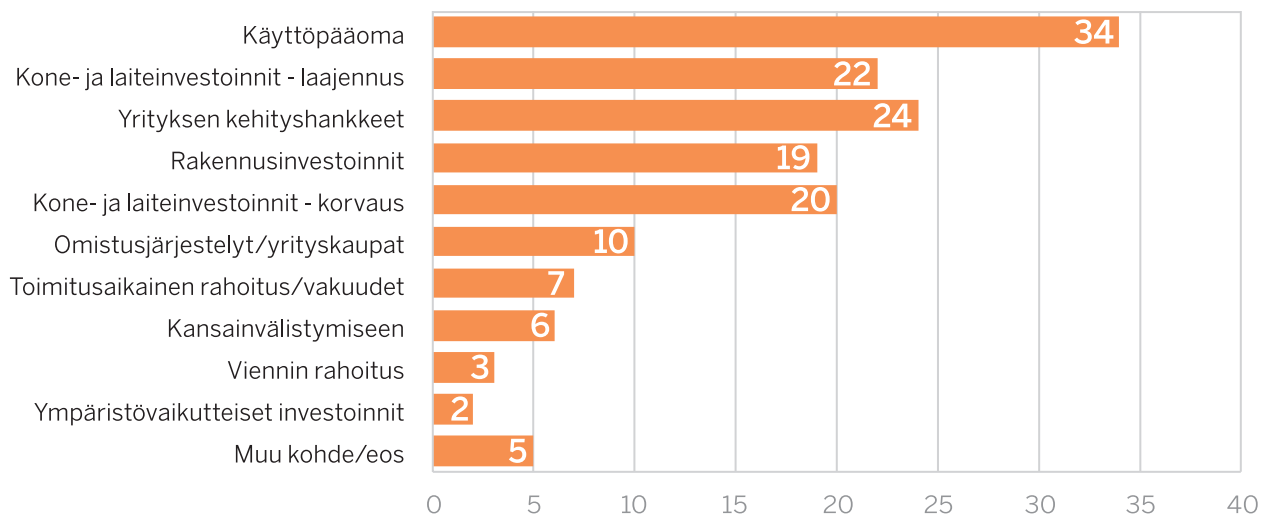
Runsaat 35 prosenttia rahoitusta ottaneista yrityksistä vastasi, että luottopolitiikka on kiristynyt erittäin paljon tai melko paljon. Huomion arvoista on sekin, että yhtä suuri osa totesi politiikan muuttuneen viimeisten 12 kuukauden aikana erittäin vähän tai ei lainkaan.

Rahoitusmarkkinoiden tilan vaikutuksia pk-yritysten rahoitukseen kysyttiin edellisen kerran keväällä 2010 Pk-yritysbarometrissa. Nyt tämä kysymys uusittiin, ja tilanne rahoitusmarkkinoilla on pk-yritysten näkökulmasta samankaltainen kuin vuosien 2010 ja 2009 alussa.

Joka kolmas rahoitusta ottanut pk-yritys kertoo, että tilanne rahoitusmarkkinoilla on heijastunut rahoitusehtoihin erittäin paljon tai melko paljon. Kolme vuotta sitten vastaava osuus oli 32 prosenttia ja neljä vuotta sitten 37 prosenttia.

Yleisimmin koettu muutos rahoitusehdoissa on rahan hinnan nousu eli lainamarginaalin kasvaminen. Lähes kaksi kolmasosaa rahoitusta ottaneista yrityksistä piti tätä merkittävänä muutoksena. Toiseksi yleisin muutos on vakuusvaatimusten kiristyminen, jonka nimesi 56 prosenttia. Vuosien 2009 ja 2010 alussa nämä osuudet olivat 50 ja 62 prosenttia.

Kuva 17: Ulkoisen rahoituksen käyttötarkoitus, % yrityksistä, jotka aikovat ottaa rahoitusta seuraavan 12 kuukauden aikana */

*/Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Rahoituksen yleisen saatavuuden vaikeutumiseen oli nyt törmännyt 31 prosenttia rahoitusta ottaneista. Finanssikriisin alkuvaiheissa tämä osuus oli 36–38 prosenttia. Lisäksi on huomattava, että joka neljäs lainaa ottaneista toteisi oman pääoman vaatimuksen nousseen aiemmasta. Toimialoittain tilanne oli melko yhtenäinen. Muista aloista erottuivat palveluyritykset, joista joka kolmas raportoi rahoituksen saatavuuden vaikeutuneen. Tämä johtu-

nee ainakin siitä, että vakuuskelpoisen omaisuuden määrä on pienillä palvelualan yrityksillä yleensä vähäinen.

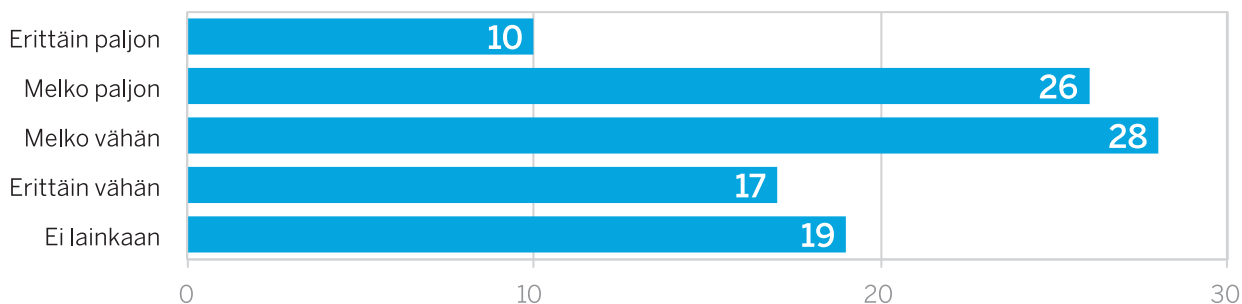
Sen sijaan laina-aikojen lyheneminen ei tämän barometrin mukaan ole kovin yleinen tai vakava ongelma, koska vain kahdeksan prosenttia rahoitusta ottaneista nimesi tämän oleelliseksi muutokseksi rahoitusehdoissa.

Taulukko 20: Ulkoisen rahoituksen tärkein aiottu käyttötarkoitus toimialoittain */

	Kaikki yritykset %	Teollisuus %	Rakentaminen %	Kauppa %	Palvelut %
Koneiden ja laitteiden korvausinvestoinnit	20	18	27	9	22
Koneiden ja laitteiden laajennusinvestoinnit	22	27	19	19	23
Rakennusinvestoinnit	19	15	23	16	19
Ympäristövaikutteiset investoinnit	2	2	0	1	3
Käyttöpääoma	34	44	31	45	29
Omistusjärjestelyt/yrityskaupat	10	13	11	8	10
Viennin rahoitus ja riskien kattaminen	3	5	0	6	2
Kansainvälistyminen	6	12	2	5	7
Yrityksen kehityshankkeet	24	18	11	30	29
Toimitusaikaiset vakuudet	7	6	17	5	5
Muu tarkoitus	5	2	6	9	5

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Kuva 18: Rahoittajien luottopolitiikan kiristyminen

Taulukko 21: Ulkoisen rahoituksen aiottut lähteet */

	Pankki %	Rahoitus- yhtiö %	Finnvera %	ELY- keskus %	Tekes %	Pääoma- sijoittaja %	Vakuutus- yhtiö %
Kaikki yritykset	78	20	26	15	10	14	3
Toimialoittain							
Teollisuus	78	18	43	21	15	12	7
Rakentaminen	84	27	17	12	3	3	2
Kauppa	84	16	29	14	5	14	2
Palvelut	74	19	24	15	13	18	3
Kasvuhakuisuuden mukaan							
Voimakkaasti kasvuhakuiset	66	13	43	31	32	31	5
Kasvuhakuiset	78	20	27	16	9	15	4
Asemansa säilyttäjät	83	22	19	7	2	4	2
Ei kasvutavoitetta	87	24	10	2	1	3	1
Perustamisvuoden mukaan							
ennen 1990	83	27	17	11	5	7	5
1990–1999	76	21	25	9	7	9	3
2000–2009	78	16	32	20	12	18	2
2010 jälkeen	72	15	31	22	15	23	1

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

4.4 MAKSUVAIKEUDET

Kassatilanne on pysynyt tiukkana monissa pk-yrityksissä ja pk-yritysten maksuvaikeudet ovatkin edelleen kasvussa. Viimeisten kolmen kuukauden aikana maksuvaikeuksia kokeneiden osuus on noussut syksyn barometrista kahdella prosenttiyksiköllä, 18 prosenttiin. Osuus on pysynyt 14–19 prosentin haarukassa jo reilun kolmen vuoden ajan. Huolestuttavaa on se, että maksuvaikeuksia kokeneiden osuus on noussut jo vuoden ajan.

Suurin muutos huonompaan suuntaan tapahtui pienemmissä pk-yrityksissä. Mikroyrityksistä jo lähes joka viidennellä on maksuvaikeuksia. Vähän suuremmilla yrityksillä tilanne on säilynyt muuttumattomana tai hieman parantunut viime syksystä. Kaikkien pk-yritysten maksuvaikeudet ovat kuitenkin moninkertaisia verrattuna normaaleihin talouden oloihin, sillä normaaleissa oloissa maksuvaikeuksista raportoi yleensä vain muutama prosentti yrityksistä.

Työllisyyden ja talouskasvun näkökulmasta on valitettavaa, että voimakkaasti kasvuhakuisilla yrityksillä maksuvaikeuksia on hieman enemmän kuin muilla pk-yrityksillä. Yritysten elinkaaren näkökulmasta katsottuna suhteellisen uudet, 2000-luvulla perustetut yritykset, kamppailevat maksuongelmien kanssa hieman muita yleisemmin.

Toimialoittain tarkasteltuna tilanne on kehittynyt hieman epätasaisesti. Rakennusallalla tilanne on syksystä parantunut ja laskua edellisestä barometristä on kaksi prosenttiyksikköä. Sen sijaan kaupassa tilanne on selvästi huonontunut ja alan pk-yritysten kokemien omien maksuvaikeuksien määrä on kasvanut edellisestä barometristä peräti kuusi prosenttiyksikköä. Teollisuudessa ja palveluissa tilanne on säilynyt lähes muuttumattomana.

Taulukko 22: Pk-yritysten omat maksuvaikeudet

Toimialoittain %					
	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Yrityksellä maksuvaikeuksia viim. 3 kk aikana	18	22	19	21	15
Kasvuhakuisuuden mukaan %					
	Voimakkaasti kasvuhakuiset	Kasvuhakuiset	Asemansa säilyttäjät	Ei kasvutavoitteita	Toimintaansa lopettavat
Yrityksellä maksuvaikeuksia viim. 3 kk aikana	20	18	20	10	37
Kokoluokittain %					
	alle 5 henkilöä	5–9 henkilöä	10–19 henkilöä	20–49 henkilöä	yli 50 henkilöä
Yrityksellä maksuvaikeuksia viim. 3 kk aikana	17	20	18	18	14
Perustamisvuoden mukaan %					
	ennen 1990	1990–1999	2000–2009	2010 jälkeen	
Yrityksellä maksuvaikeuksia viim. 3 kk aikana	15	18	20	18	

4.5 SUHDANNETILANTEeseen SOPEUTUMINEN

Talouden epävarmuus ja olosuhteiden heikkeneminen on johtanut siihen, että kriisin pitkittyessä yhä useampi yritys on joutunut tekemään sopeuttamistoimia. Nyt jo lähes kolmannes pk-yrityksistä on joutunut tekemään sopeuttamistoimia suhdannetilanteen vuoksi. Niiden yritysten, jotka ovat suunnittelemassa sopeuttamistoimia suhdannetilanteen takia, määrä ei ole juurikaan muuttunut. Näin ollen jo yli 40 prosenttia pk-yrityksistä on siinä tilanteessa, että ne joko ovat toteuttaneet tai suunnittelevat sopeuttamistoimia. Sopeuttamistoimia tehneiden osuus on noussut vuodessa 5 prosenttiyksikköä ja sopeuttamistoimia suunnittelevien osuus on laskenut yksi prosenttiyksikköä ollen 12 prosenttia. Teollisuudessa ja rakentamisessa on jouduttu toteuttamaan sopeuttamistoimia eniten. Teollisuudessa peräti 39 prosentissa yrityksistä on toteuttanut sopeuttamistoimia. Kasvua tässä on 12 prosenttiyksikköä viime kevääseen. Vähiten sopeuttamistoimia on jouduttu tekemään palveluissa, mutta sielläkin toimia teh-

neiden osuus on kasvanut neljä prosenttiyksikköä. Eniten sopeuttamistoimia suunnitellaan tehtäväksi kaupan alalla, jossa 15 prosenttia vastaajista ilmoittaa asian olevan näin.

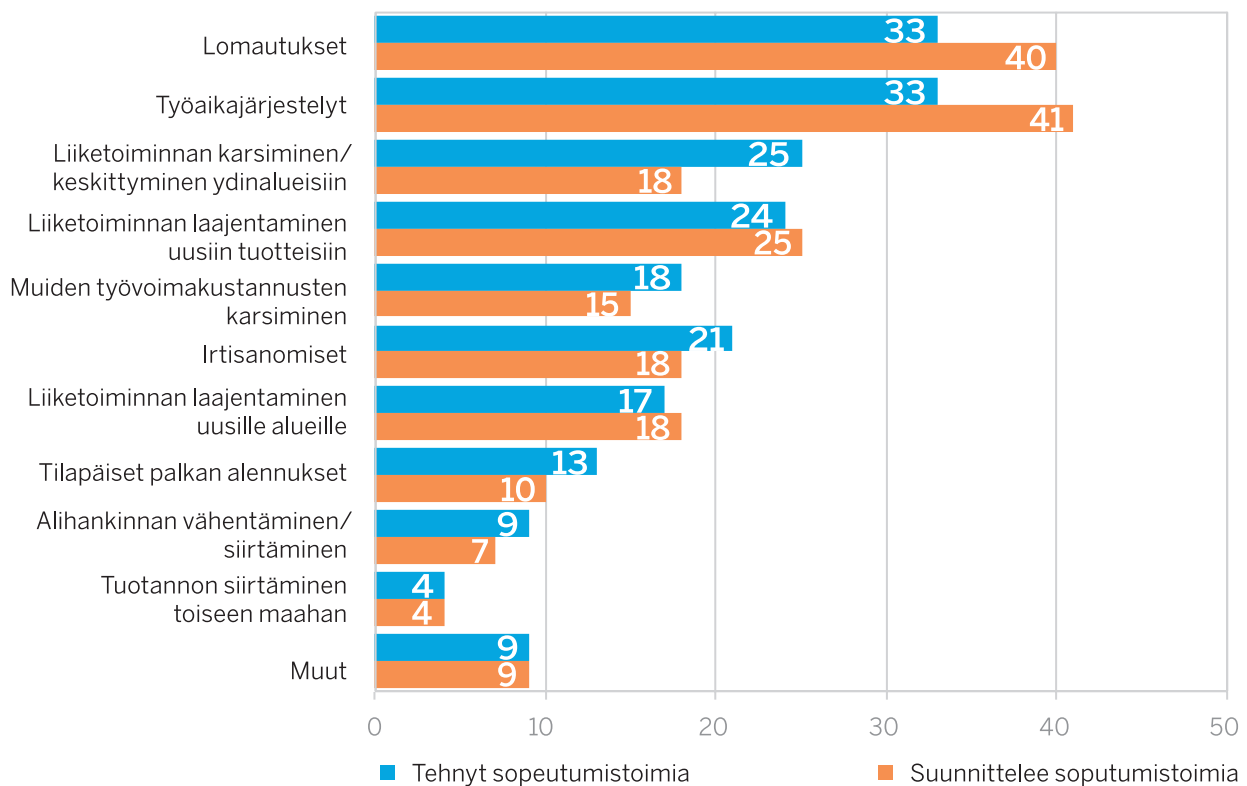
Sopeuttamistoimien toteutus on sitä yleisempää mitä suurempiin pk-yrityksiin mennään. Mitä laajemmilla markkinoilla yritys toimii, sitä yleisemmin sopeuttamistoimia on jo tehty. Tarkasteltaessa yrityksiä niiden kasvuhakuisuuden suhteen, nähdään selvästi, että sopeuttamistoimia on jouduttu tekemään eniten kasvuhakuisimmista yrityksistä. Sen sijaan asemansa säilyttämään pyrkivissä yrityksissä suunnitellaan eniten toimia.

Niistä pk-yrityksistä, jotka ovat tehneet jo sopeuttamistoimia, 33 prosenttia on lomauttanut ja 33 prosenttia on tehnyt muita työaikajärjestelyitä. Niistä, jotka suunnittelevat tekevänsä sopeuttamistoimia, 40 prosenttia suunnittelee lomautuksia ja 41 prosenttia muita työaikajärjestelyitä. Lomautuksia suunnittelevien osuus on hieman laskenut samaan aikaan kun muita työaikajärjestelyjä suunnit-

televien osuus on kasvanut viisi prosenttiyksikköä. Irtisanomisiin on joutunut turvautumaan 21 prosenttia jo sopeuttamistoimia tehneistä ja sopeuttamistoimia suunnittelevista 18 prosenttia harkitsee irtisanomisia. Irtisanomisia tehneiden osuus on kuitenkin säilynyt lähes ennallaan ja niitä suunnittelevien osuus on laskenut neljä prosenttiyksikköä.

Lähes neljännekselle pk-yrityksistä sopeuttamistoimiin kuuluu toiminnan laajentaminen uusiin tuotteisiin. Viidenneksellä toimia tehneistä ja suunnittelevista toimet kohdistuvat liiketoiminnan laajentamiseen uusille alueille. Liiketoiminnan keskittämiseen yrityksen ydinalueisiin on turvautunut 25 prosentti toimia tehneistä ja suunnittelee turvautuvansa 18 prosenttia toimia suunnittelevista.

Kuva 19: Pk-yritysten tekemät ja suunnittelemat sopeuttamistoimet, % pk-yrityksistä, jotka tehneet tai suunnittelevat tekevänsä toimia */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Tilapäisistä palkanalennuksista on sopinut 13 prosenttia ja 10 prosenttia sopeuttamistoimia suunnittelevista ennakoivat toimien kohdistuvan palkan alennuksiin. Muita työvoimakustannuksia on karsinut 18 prosenttia pk-yrityksistä ja niitä suunnittelee karsivansa 15 prosenttia yrityksiä. Muita työvoimakustannuksia karsineiden osuus on noussut hieman vuoden takaisesta ja niitä suunnittelevien osuus on säilynyt lähes ennallaan. Sopeuttamistoimia suunnittelevista ja niitä tehneistä yrityksistä

neljä prosenttia suunnittelee tai on jo siirtänyt tuotantoa ulkomaille ja lähes joka kymmenes suunnittelee tai on jo vähentänyt alihankintaa.

Lomautukset ja irtisanomiset ovat yleisimpiä teollisuudessa ja rakentamisessa, muut työaikajärjestelyt puolestaan palveluissa ja kaupassa teollisuuden ohella. Alihankinnan ja tuotannon muutokset koskettavat erityisesti teollisuuden pk-yrityksiä. Laajentaminen uusiin tuotteisiin on kaikilla toimialoilla yleinen keino vastata sopeuttamistarpee-

seen. Tilapäisiä palkan alennuksia on tehty ja har- kitaan tehtäväksi erityisesti kaupassa ja palveluis- sa samoin kuin muiden työvoimakustannusten karsimista.

Voimakkaammin kasvuhakuiset ja nuoret yri- tykset sopeuttavat toimintaansa laajentamalla toi- mintaansa uusiin tuotteisiin ja uusille alueille, mutta aikaisempaa useammin ne joutuvat myös turvau- tumaan lomautuksiin ja muihin perinteisempiin kei- noihin. Kasvuhakuiset yritykset sopeuttavat toiminta- taansa myös siirtämällä tai suunnittelemalla siirtä- väänsä tuotantoa ja alihankintaa uusiin maihin sekä alihankintaa vähentämällä. Liiketoiminnan kar-

simista kasvuhakuisimmat ja nuorimmat yritykset käyttävät ensisijaisena sopeuttamistoimena muita vähemmän.

Maailmantalouden epävarmuus ja sen jatkumi- nen näkyy selvästi siinä, että sopeuttamistoimen- piteet ovat sitä yleisempiä mitä laajemmilla mark- kinoilla toimivista yrityksistä on kyse. Mitä suu- rempiin yrityksiin mennään henkilömäärältään, si- tä yleisempiä ovat lomautukset ja irtisanomiset. Lo- mautuksiin on jouduttu turvautumaan tai suunnit- tellaan turvaututtavan muita useammin alihankin- taa tekevässä pk-yrityksissä.

Taulukko 23: Pk-yritysten tekemät ja suunnittelemat sopeuttamistoimet toimialoittain */

	Kaikki yritykset %	Teollisuus %	Rakentami- nen %	Kauppa %	Palvelut %
Tehnyt sopeuttamistoimia	31	39	35	33	27
Suunnittelemassa sopeuttamistoimia	12	12	12	15	11
Sopeuttamistoimet yrityksissä, jotka ovat tehneet tai suunnittelemassa					
Lomautukset	35	63	54	28	25
Irtisanomiset	21	26	23	22	18
Työaikajärjestelyt	35	43	29	35	36
Tilapäiset palkan alennukset	12	7	8	11	15
Muiden työvoimakustannusten karsiminen	17	10	14	19	19
Alihankinnan vähentäminen tai siirtäminen	8	17	6	5	7
Tuotannon siirtäminen toiseen maahan	3	9	1	4	3
Liiketoiminnan laajentaminen uusiin tuotteisiin	24	23	20	24	26
Liiketoiminnan laajentaminen uusille alueille	17	17	15	16	18
Liiketoiminnan karsiminen ja keskittyminen ydinalueelle	22	20	11	25	26
Muut	9	6	6	9	11

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Taulukko 24: Pk-yritysten tekemät ja suunnittelemat sopeuttamistoimet kokoluokittain */

	alle 5 henkilöä %	5-9 henkilöä %	10-19 henkilöä %	20-49 henkilöä %	yli 50 henkilöä %
Tehnyt sopeuttamistoimia	28	32	32	39	42
Suunnittelemassa sopeuttamistoimia	8	15	18	22	27
Sopeuttamistoimet yrityksissä, jotka ovat tehneet tai suunnittelemassa					
Lomautukset	18	43	54	62	71
Irtisanomiset	13	22	31	31	43
Työaikajärjestelyt	31	41	42	36	40
Tilapäiset palkan alennukset	17	9	5	4	4
Muiden työvoimakustannusten karsiminen	17	21	15	16	11
Alihankinnan vähentäminen tai siirtäminen	7	5	9	8	16
Tuotannon siirtäminen toiseen maahan	3	3	4	3	10
Liiketoiminnan laajentaminen uusiin tuotteisiin	27	22	21	19	17
Liiketoiminnan laajentaminen uusille alueille	19	16	11	14	17
Liiketoiminnan karsiminen ja keskittyminen ydinalueelle	26	19	21	15	18
Muut	11	7	8	7	4

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

5. Ajankohtaiset kysymykset

5.1 SUURYRITYSTEN SOPEUTUSTOIMIEN VAIKUTUS PK-YRITYKSIIN

Nopeasti muuttuva ja epävakaat toimintaympäristö on yrityksille erittäin haastava. Erityisesti tähän ovat törmänneet kansainvälisillä markkinoilla toimivat yritykset. Paineiden kasvu on lisännyt näiden yritysten sopeutustoimia merkittävästi.

Suomalaiset suuryritykset suhtautuvat talouskriisiin aktiivisemmin kuin kansainväliset yritykset. Keskeisenä kohteena ovat asiakkaat ja alihankkijat, jotka joutuvat ensin luupin alle. Siinä missä asiakassuhteita halutaan vaalia, alihankkijat kohtaavat toisenlaista kohtelua. Alihankkijoiden lukumäärää leikataan voimakkaasti ja alihankkijat laitetaan taistelemaan keskenään tavoitteena edullisemmat hinnat tai paremmat sopimusehdot.

Pk-yritysten onneksi suuryritysten sopeutustoimiin kuuluu myös ydinliiketoimintaan keskittyminen ja siihen kuulumattomien toimintojen ulkoistaminen. Tällainen sopeutus voi tarjota pk-yritykselle selkeän mahdollisuuden vahvistaa omaa toimintaansa.

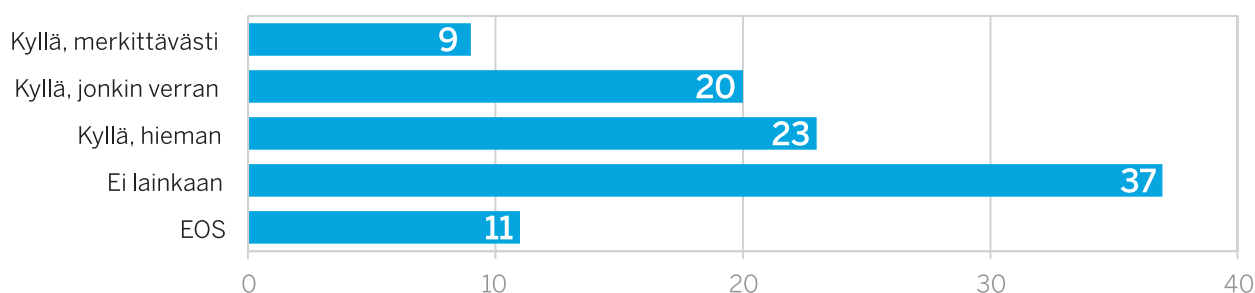
Selvitettäessä, miten pk-yritykset ovat koke-

neet suuryritysten sopeutustoimet omassa toiminnassaan, näkyi sama kahtiajako. Yrityksistä 52 prosenttia ilmoitti suuryritysten sopeuttamistoimilla olleen ainakin jonkin verran kielteisiä vaikutuksia.

Kaikista pk-yrityksistä yhdeksän prosenttia ilmoitti kielteisten vaikutusten olleen merkittäviä ja 20 prosenttia katsoi vaikutusten olleen jonkin verran merkittäviä. Tarkasteltaessa niitä yrityksiä, jotka harjoittavat vientiä, vaikutukset olivat selvästi voimakkaammat. Vientiä harjoittavista pk-yrityksistä 16 prosenttia koki kielteiset vaikutukset merkittäviksi ja 27 prosenttia jonkin verran merkittäviksi. Tässä joukossa ainoastaan 35 prosenttia ei havainnut kielteisiä vaikutuksia olleen.

Suuremmat pk-yritykset kokivat pienempiä toimijoita useammin merkittäviä negatiivisia vaikutuksia. Samanlainen tilanne oli vanhempien, jo kauemman markkinoilla toimineiden pk-yritysten kohdalla. Toimialoista teollisuus ja kauppa kokivat tilanteen selvästi kielteisempänä kuin rakentaminen ja palvelut. Kasvuhakuisuuden mukaan tarkasteltuna ei merkittäviä eroja yritysten välillä ilmennyt.

Kuva 20: Suuryritysten sopeuttamistoimien vaikutus pk-yrityksiin.

5.2 VALTIONTALouden TASAPAINOTTAMISEN KEINOT

Suomen taloudella on rakenteellinen velkaantumisongelma. Ongelmassa on kyse siitä, että julkisen talouden vuotuinen budjetti ei tasapainotu nähtävissä olevalla talouskasvulla, vaan julkisten menojen kasvua on rajoitettava tai veroja korotettava pysyvästi.

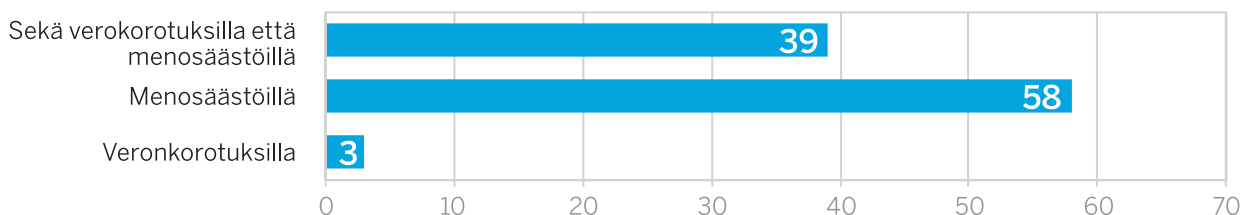
Hallituksen perusteltuna tavoitteena on kääntää valtion velan suhde BKT:hen laskuun vaalikauden aikana. Vuoden 2012 heikko talouskehitys sekä lähiajan vasis näkymät ovat kuitenkin vaikeuttaneet tavoitteen saavuttamista. Lisätoimet budjettivaajeen pienentämiseksi ja sitä kautta velkasuhteen taittamiseksi ovat siten välttämättömiä.

Pk-yrityksistä selkeä enemmistö, 58 prosenttia, kannattaa ensisijaisena keinona valtiontalouden tasapainottamiseen menosäästöjä. Hallituksen omaksumaan linjaa, vero- ja säästöinstrumentin yhtäaikaista käyttöä, kannatti vastaajista 39 prosenttia. Pelkän veroruuvien kiristämisen näki parhaaksi mahdollisuudeksi 3 prosenttia pk-yrityksistä.

Vastaajat olivat hyvin yksimielisiä. Ainoastaan toimialoittain tarkasteltuna on havaittavissa pieniä eroja. Hallituksen omaksumaa linjaa kannatetaan rakentamisen ja palvelujen keskuudessa hieman teollisuutta ja kauppaa enemmän. Vastaavasti teollisuudessa ja kaupassa on enemmän halukkuutta leikata julkisia menoja.

Vastausten perusteella pk-yrittäjän näkemys on, että valtiontalouden ongelmana ei näyttäisi olevan verotulojen vähäisyys vaan menojen jatkuva kasvu. Kohtuullisen talouskasvun oloissa laaja veropohja tuottaa varsin suuret verokertymät. Tarvittava valtiontaloudellinen lisäsopeutus on sen vuoksi tehtävä menojen kasvua hillitsemällä, ei veronkiristyksiä jatkamalla. Oikeanlaisilla sopeutustoimilla varmistetaan Suomen kasvun edellytykset. Näin turvataan yhteiskuntamme hyvinvoinnin kasvu myös pidemmällä aikavälillä.

Kuva 21: Ensisijainen keino valtiontalouden tasapainotuksen vaatimaan lisäsopeutukseen

6. Yhteenveto alueellisista tuloksista

Suhdanneodotuksia kuvaava saldoluku nousi koko maan osalta lukemaan +5. Nousua viime syksyn tilanteeseen on 5 yksikköä. Alueellinen vaihtelu on suurta. Samaan aikaan kun lähes kaikilla alueilla saldoluku nousi, Päijät-Hämeen peräti 23 yksikköä, Kainuussa ja Lapissa suunta oli alaspäin. Molemmilla alueilla saldoluku laski yhden yksikön. Positiivista kuitenkin on, että niin Kainuussa kun Lapissakin liikevaihdon uskotaan kuitenkin kasvavan.

Positiivisimmat henkilöstöodotukset löytyvät paitsi tuttuun tapaan Helsingistä ja pääkaupunkiseudulta, myös Päijät-Hämeestä, jossa saldoluku nousi 22 yksikköä. Suurin pudotus henkilökunnan määrän odotuksissa on hieman yllättäen Etelä-Pohjanmaalla, jonka saldoluku laski 7 yksikköä.

Usko kansainvälistymiseen on heikentynyt ja koko maan keskiarvo tippui 4 yksikköä. Merkittävin

lasku oli Etelä-Pohjanmaalla, jossa viennin arvioitiin putoavan peräti 18 yksikköä. Kehitys vaihteli kuitenkin alueittain ja myös positiivisia alueita oli. Eniten nousua oli Lapissa, jossa odotukset viennistä nousivat kokonaista 9 yksikköä.

Investointien saldoluku laski eniten, eli 16 yksikköä Kainuussa, ja on arvolla -24 maan alhaisin. Korkeimmat investointien saldoluovut ovat tämänkertaisen barometrin nousijassa, Päijät-Hämeessä. Sieläkin luku on kuitenkin vain juuri ja juuri positiivinen saaden arvon +3.

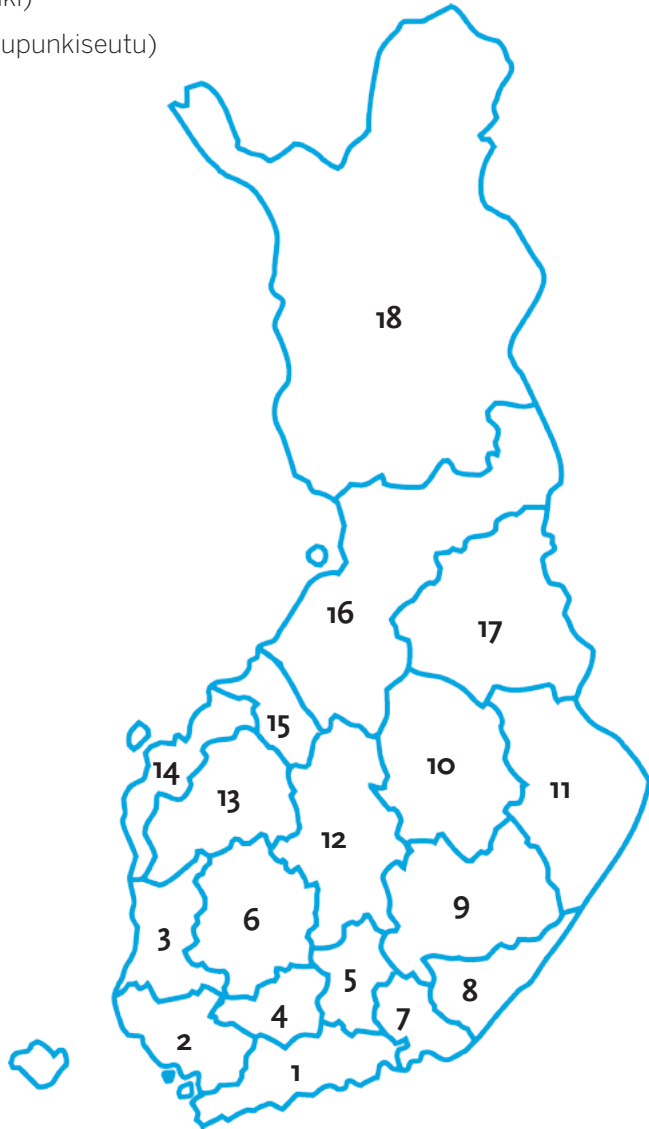
Kasvuhaluimmat yritykset löytyvät pääkaupunkiseudun lisäksi Päijät-Hämeestä, jossa 53 prosenttia yrityksistä pyrkii kasvamaan. Alhaisinta pk-yritysten kasvuhalukkuus on Varsinais-Suomessa, joissa reilulla viidenneksellä yrityksiä ei ole kasvutavoitteita ollenkaan.

Taulukko 25. Suhdannenäkymät osatekijöittäin seuraavan 12 kuukauden aikana

	Yleiset suhdanne-näkymät	Liikevaihto	Henkilökunnan määrä	Investointien arvo	Viennin arvo	Tuonnin arvo	Tuotanto-kustannukset	Kannattavuus	Vaka-varaisuus	Tuote-kehitys-panokset
Helsinki	8	31	21	0	6	-2	34	16	28	12
Pääkaupunkiseutu	9	27	12	1	11	3	26	14	25	9
Uusimaa	1	24	8	-6	-1	-4	34	8	11	5
Varsinais-Suomi	3	27	11	-5	2	2	38	4	17	3
Satakunta	1	21	3	-13	-3	-7	45	10	13	4
Kanta-Häme	9	25	4	-12	-3	-9	34	7	12	10
Päijät-Häme	14	35	15	3	2	-3	27	14	17	12
Pirkanmaa	6	23	7	-8	0	-3	30	6	18	3
Kymenlaakso	3	19	1	-5	-4	2	23	3	11	6
Etelä-Karjala	12	25	4	-1	8	1	39	22	25	-1
Etelä-Savo	2	12	-3	-18	0	0	29	19	29	5
Pohjois-Savo	0	19	5	-10	-4	-11	40	1	12	3
Pohjois-Karjala	-10	18	2	-17	-2	-8	30	0	7	0
Keski-Suomi	2	23	8	-9	-2	-2	35	13	18	4
Etelä-Pohjanmaa	-3	21	-5	-22	-9	-16	39	4	11	-2
Pohjanmaa	15	27	5	2	4	-2	30	12	21	14
Keski-Pohjanmaa	8	35	11	2	12	-3	29	15	28	5
Pohjois-Pohjanmaa	6	26	7	-16	0	0	38	14	23	7
Kainuu	1	13	5	-24	-8	-9	32	6	16	-6
Lappi	0	16	-2	-15	1	-10	26	-1	12	-2
Koko maa	5	24	8	-7	1	-3	33	9	19	6

Pk-yritysbarometrin aluejako

1. **Uusimaa, erilliset raportit:**
 - Helsinki
 - Pääkaupunkiseutu (pl. Helsinki)
 - Uusimaa (pl. Helsinki ja Pääkaupunkiseutu)
2. **Varsinais-Suomi**
3. **Satakunta**
4. **Kanta-Häme**
5. **Päijät-Häme**
6. **Pirkanmaa**
7. **Kymenlaakso**
8. **Etelä-Karjala**
9. **Etelä-Savo**
10. **Pohjois-Savo**
11. **Pohjois-Karjala**
12. **Keski-Suomi**
13. **Etelä-Pohjanmaa**
14. **Pohjanmaa**
15. **Keski-Pohjanmaa**
16. **Pohjois-Pohjanmaa**
17. **Kainuu**
18. **Lappi**

Lisäksi tehdään raportit Hämeen, Kaakkois-Suomen, Pohjanmaan ja Uudenmaan ELY-alueille sekä Keski-Pohjanmaan Yrittäjien alueelle.

SUOMEN YRITTÄJÄT

Mannerheimintie 76 A, 00250 Helsinki
 PL 999, 00101 Helsinki
 puhelin 09 229 221
 yrittajat.fi

ETELÄ-KARJALAN YRITTÄJÄT

Kauppakatu 40 D, 53100 Lappeenranta
 yrittajat.fi/etelakarjala
 puhelin 010 470 1100

ETELÄ-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Alvar Aallon katu 3, 60100 Seinäjoki
 yrittajat.fi/etelapohjanmaa
 puhelin 06 420 5000

ETELÄ-SAVON YRITTÄJÄT

Patteristonkatu 2 C, 50100 Mikkeli
 yrittajat.fi/etelasavo
 puhelin 0500 651 312

HELSINGIN YRITTÄJÄT

Lastenlinnankuja 1 A 4, 00180 Helsinki
 yrittajat.fi/helsinki
 puhelin 010 841 3020

HÄMEEN YRITTÄJÄT

Sibeliuksenkatu 11 A, 13100 Hämeenlinna
 yrittajat.fi/hame
 puhelin 010 229 0390

KAINUUN YRITTÄJÄT

Kauppakatu 26 A, 87100 Kajaani
 yrittajat.fi/kainuu
 puhelin 010 387 7870

KESKI-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
 yrittajat.fi/keskipohjanmaa
 puhelin 06 831 5292

KESKI-SUOMEN YRITTÄJÄT

Sepänkatu 4, 40100 Jyväskylä
 yrittajat.fi/keskisuomi
 puhelin 010 425 9200

KYMEN YRITTÄJÄT

Käsityöläiskatu 4, 45100 Kouvola
 yrittajat.fi/kymi
 puhelin 05 544 3030

LAPIN YRITTÄJÄT

Hallituskatu 26, 2. krs., 96100 Rovaniemi
 yrittajat.fi/lappi
 puhelin 0400 898 200

LÄNSIPOHJAN YRITTÄJÄT

Valtakatu 5, 94100 Kemi
 yrittajat.fi/lansipohja
 puhelin 016 221 701

PIRKANMAAN YRITTÄJÄT

Kehräsaari, B rappu, 2.krs, 33200 Tampere
 yrittajat.fi/pirkanmaa
 puhelin 03 251 6500

POHJOIS-KARJALAN YRITTÄJÄT

Linnunlahdentie 2, 80110 Joensuu
 yrittajat.fi/pohjoiskarjala
 puhelin 050 367 5194

POHJOIS-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Hallituskatu 21, 90100 Oulu
 yrittajat.fi/pohjoispohjanmaa
 puhelin 010 322 1980

PÄIJÄT-HÄMEEN YRITTÄJÄT

Rautatienkatu 20 B 4, 15110 Lahti
 yrittajat.fi/paijathame
 puhelin 010 322 4300

PÄÄKAUPUNKISEUDUN YRITTÄJÄT

Tekniikantie 12, 02150 Espoo
 yrittajat.fi/paakaupunkiseutu
 puhelin 010 422 1400

RANNIKKO-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Hietasaarenkatu 6, PL 289, 65101 Vaasa
 yrittajat.fi/rannikkopohjanmaa
 puhelin 06 356 0800

SATAKUNNAN YRITTÄJÄT

Isolinnankatu 24, PL 45, 28101 Pori
 yrittajat.fi/satakunta
 puhelin 02 634 9900

SAVON YRITTÄJÄT

Asemakatu 22-24, 4. krs, 70100 Kuopio
 yrittajat.fi/savo
 puhelin 017 368 0500

UUDENMAAN YRITTÄJÄT – NYLANDS FÖRETAGARE

Rantakatu 1, 2. kerros, 04400 Järvenpää
 yrittajat.fi/uusimaa
 puhelin 010 231 3050

VARSINAIS-SUOMEN YRITTÄJÄT

Brahenkatu 20, 20100 Turku
 yrittajat.fi/varsinaissuomi
 puhelin 02 275 7100

PÄÄKONTTORI FINNVERA OYJ**HELSINKI**

Eteläesplanadi 8, PL 1010, 00101 Helsinki

KUOPIO

Kallanranta 11, PL 1127, 70111 Kuopio

valtakunnallinen vaihde 029 460 11

www.finnvera.fi**HELSINKI**

Eteläesplanadi 8, PL 1010, 00101 Helsinki

JOENSUU

Torikatu 9 A, 80100 Joensuu

JYVÄSKYLÄ

Sepänkatu 4, 40100 Jyväskylä

KAJAANI

Kauppakatu 1, 87100 Kajaani

KUOPIO

Kallanranta 11, PL 1127, 70111 Kuopio

LAHTI

Laiturikatu 2, 5. kerros, 15140 Lahti

LAPPEENRANTA

Snellmaninkatu 10, 53100 Lappeenranta

MIKKELI

Linnankatu 5, 50100 Mikkeli

OULU

Asemakatu 37, 90100 Oulu

PORI

Valtakatu 6, 28100 Pori

ROVANIEMI

Maakuntakatu 10, PL 8151, 96101 Rovaniemi

SEINÄJOKI

Kauppatori 1-3, 60100 Seinäjoki

TAMPERE

Hämeenkatu 9, PL 559, 33101 Tampere

TURKU

Eerikinkatu 2, 20100 Turku

VAASA

Pitkätkatu 55, 65100 Vaasa

PIETARIN EDUSTUSTO

Finnvera Plc

Representative Office in

St. Petersburg

Finland House

Bolshaya Konyushennaya St. 8

191186 St. Petersburg, Russia

PL 95, 53501 Lappeenranta

puh. +358 405 088 956

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ

Aleksanterinkatu 4, 00170 Helsinki
PL 32, 00023 Valtioneuvosto
puhelin 029 506 0000
www.tem.fi

ETELÄ-POHJANMAAN ELY

Alvar Aallon katu 8, 60100 Seinäjoki
puhelin 0295 027 500
www.ely-keskus.fi/etela-pohjanmaa

POHJANMAAN ELY

Hovioikeudenpuistikko 19A, PL 131, 65101
Vaasa
Ristirannankatu 1, PL 240, 67101 Kokkola
puhelin 0295 028 500
www.ely-keskus.fi/pohjanmaa

ETELÄ-SAVON ELY

Jääkärintie 14, Mikonkatu 5,
PL 164, 50101 Mikkeli
puhelin 0295 024 000
www.ely-keskus.fi/etela-savo

POHJOIS-KARJALAN ELY

Kauppakatu 40 B, PL 69, 80101 Joensuu
puhelin 0295 026 000
www.ely-keskus.fi/pohjois-karjala

HÄMEEN ELY

Kirkkokatu 12, 15140 Lahti
Birger Jaarlin katu 15, 13100 Hämeenlinna
puhelin 0295 025 000
www.ely-keskus.fi/hame

POHJOIS-POHJANMAAN ELY

Veteraaninkatu 1, PL 86, 90101 Oulu
puhelin 0295 038 000
www.ely-keskus.fi/pohjois-pohjanmaa

KAAKKOIS-SUOMEN ELY

Salpausselänkatu 22, PL 1041, 45101 Kouvola
Kauppakatu 40 D, 53100 Lappeenranta
puhelin 0295 029 000
www.ely-keskus.fi/kaakkois-suomi

POHJOIS-SAVON ELY

Viestikatu 1–3, PL 2000, 70101 Kuopio
puhelin 0295 026 500
www.ely-keskus.fi/pohjois-savo

KAINUUN ELY

Kalliokatu 4, PL 115, 87101 Kajaani
puhelin 0295 023 500
www.ely-keskus.fi/kainuu

SATAKUNNAN ELY

Valtakatu 12, 28100 PORI
puhelin 0295 022 000
www.ely-keskus.fi/satakunta

KESKI-SUOMEN ELY

Piippukatu 11 (Innova 1) PL 250,
40101 Jyväskylä
puhelin 0295 024 500
www.ely-keskus.fi/keski-suomi

UUDENMAAN ELY

Maistraatinportti 2, 00240 Helsinki
puhelin 0295 021 000
www.ely-keskus.fi/uusimaa

LAPIN ELY

Ruokasenkatu 2, PL 8060, 96101 Rovaniemi
Asemakatu 19, 94100 Kemi
puhelin 0295 037 000
www.ely-keskus.fi/lappi

VARSINAIS-SUOMEN ELY

Ratapihankatu 36, PL 236, 20101 Turku
puhelin 0295 022 500
www.ely-keskus.fi/varsinais-suomi

PIRKANMAAN ELY

Yliopistonkatu 38, PL 297, 33101 Tampere
puhelin 0295 036 000
www.ely-keskus.fi/pirkanmaa

Suomen Yrittäjät
Mannerheimintie 76 A,
00250 HELSINKI
PL 999, 00101 HELSINKI

puhelin 09 229 221

www.yrittajat.fi

Finnvera Oyj
Eteläesplanadi 8,
PL 1010, 00101 Helsinki
Kallanranta 11,
PL 1127, 70111 Kuopio

Valtakunnallinen vaihde:
020 460 11
www.finnvera.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö
Aleksanterinkatu 4,
PL 32, Valtioneuvosto

puhelin 010 606 000

www.tem.fi